

Sreda, 6. mart 2002.
Svedok Ćamil Šabani (Qamil Shabani)
Svedok Sabit Kadriu (Sabit Kadriu)

Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.00 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Miloševiću, izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Po informacijama koje ja imam, Žegra (Zheger) je bila skoro najrazvijenije selo. Bila je fabrika radijatora „Jugoterm“ u kojoj su radili Srbi i Albanci kao i Poljoprivredni kombinat „Mladost“, gde su postojale takođe asfaltirane ulice, električna mreža, tekuća voda i tako dalje.

SUDIJA MEJ: Da li je to tačno?

SVEDOK ŠABANI: Delimično je istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Žegra nije nikad bombardovana niti granatirana od vojske i policije. Je li to tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To nije tačno zato što se policija i vojska, srpska policija i armija skrivala u centru Žegre. Ali što optuženi kaže to nije istina...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je kasnije prvo NATO, pa posle UČK (OVK, Ushtria Clirimtare e Kosoves)?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: NATO bombardovanje je vršeno na onim mestima gde su srpske snage bile raspoređene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to je tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ja sam rekao da to delimično nije tačno, jer tamo UČK nije vršila granatiranje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U Zdravstvenom centru u Gnjilanu (Gjilan) je radilo 370 Albanaca. Je li to tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: U medicinskom centru u Gnjilanu pre NATO bombardovanja je takođe bilo i albanskih doktora, ali nakon što je počelo NATO bombardovanje, zaposleni Albanci su napustili bolnicu i to po naređenju srpskih funkcionera koji su tamo bili glavni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je 370 Albanaca radilo u bolničkom centru Gnjilane?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Takva je situacija bila pre rata. Da, bilo je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A napustili su po naređenju UČK?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, to nije tačno, kažem ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Takođe, Tehničku školu u Gnjilanu pohađalo je 405 Albanaca. Je li to tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: O kojoj školi govorimo, o Tehničkoj školi? Uopšte govoreći, škole su bile odvojene. Što se tiče Tehničke škole, tamo nije bilo Albanaca budući da je vladala, u školi dakle, Srbi su učili odvojeno od Albanaca i to od 1990. godine. Dakle, od one godine kada je Kosovu ukinuta autonomija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U čemu se razlikovalo obrazovanje Srba od obrazovanja Albanaca, osim u jeziku?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Postoje određeni programi koje Albanci nisu prihvatili. To je bilo iz srpsko-slovenske federacije. Mi smo

imali naše nacionalne programe, dakle postojale su razlike u istoriji, jeziku, muzici i tako dalje. No, postojale su razlike, u suštini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A u čemu su bile razlike u prirodnim naukama?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Pa razlike mogu da objasne kompetentne ličnosti koje su načinile te programe. Ali ja ne znam razlike između srpskog i albanskog programa. No, mi smo radili na osnovu albanskog programa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Školovanje je bilo za albansku decu na albanskom jeziku, a za srpsku decu na srpskom jeziku. Je li to tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, to je tačno, ali školski programi su se razlikovali. Časovi za albansku decu su se odvijali u kućama koje su bile pretvorene u škole, a Srbi su učili, pohađali nastavu u školi, a to se isto odnosilo na sve nivoe, od osnovne škole do univerzitetskog nivoa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vas pitao da li se školovanje odvijalo za Albance na albanskom, a za Srbe na srpskom jeziku. Da ili ne?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ja sam vam rekao, tako je bilo, ali sam takođe objasnio da je nastava bila odvojena i da se to organizovalo na osnovu različitih programa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nastava je bila odvojena po jeziku. Je li tako ili ne?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne.

SUDIJA MEJ: Svedok je već dva puta odgovorio na to pitanje, i rekao je da je nastava bila na odvojenim jezicima. Molim vas, gospodine Miloševiću, pređite na drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, niste mi odgovorili na pitanje da li je tačno da je 405 Albanaca pohađalo Tehničku školu. Da ili ne?

SUDIJA MEJ: Gospodine Šabani (Qamil Shabani), ako ne znate, samo recite.

SVEDOK ŠABANI: Što se tiče ovog konkretnog ne znam, a škola o kojoj optuženi govori nije ni postojala, to je možda nešto što optuženi izmišlja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ekonomsku školu su pohađala 952 Albanca i to 1999. godine. Je li tačno ili ne?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ekonomska škola, već sam rekao da su sve škole, uključujući i Ekonomsku, bile odvojene, a da su Albanci vodili nastavu na osnovu posebnih albanskih programa koji su se razlikovali od programa iz sistema srpskog obrazovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste vi nastavnik, vi dobro znate da kad nastavnik uđe u razred, on predaje ono što želi. Prema tome, ne pitam vas za program nego da li je tačno da su Ekonomsku školu pohađala 952 Albanca 1999. godine? Da ili ne?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Već sam govorio o tome i nemam više ništa da dodam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili ste o Tehničkoj, niste govorili o Ekonomskoj?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ja sam govorio o Tehničkoj školi, i rekao sam da Tehnička škola, Ekonomska škola i sve ostale škole na području Gnjilana, da su sve te škole bile odvojene jer se sistem razlikovao od srpskog sistema obrazovanja i radilo se na osnovu programa koji su načinile institucije Republike Kosovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije sporno da li su Albanci učili na albanskom, a Srbi na srpskom, pa je naravno to bilo odvojeno.

Nego govorim da li su išli u školu. Ne odgovarate na to pitanje. A tvrdim da je...

SUDIJA MEJ: On je već odgovorio na to pitanje, rekao je da su išli. Pređimo na drugu temu, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U samoj Žegri je bilo 758 đaka Albanaca, 79 Srba đaka, je li to tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Nisam baš najbolje shvatio pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U Žegri, u vašem selu 758 đaka, 79 Srba, đaka, je li to tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, to nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je bilo albanskih đaka u školi u Žegri?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Đaka u školi u Žegri je bilo oko 900, a što se tiče srpskih đaka, njih je bilo malo, otprilike oko 30, između 20 i 30, jer srpsko stanovništvo u selu nije bilo brojno, nije bilo puno dece i broj srpskih đaka između prvog i četvrtog razreda osnovne škole je bio veoma mali. Tako da su oni učestvovali u mešovitim, radili su u mešovitim razredima. Dakle, bilo je nastavnika koji su vršili nastavu na dva nivoa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 758 studenata plus 79 studenata daje ukupno oko 900, kao što ste upravo rekli...

SUDIJA MEJ: Svedok je odgovorio na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, oni su išli u školu, a ne u privatne kuće?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Nastava u osnovnoj školi u Žegri se odvijala u samoj školi, ali nastava se odvijala na osnovu programa „Republike Kosova“ (Republike e Kosoves), to su bili nacionalni programi, a ne programi Ministarstva obrazovanja iz Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas ne pitam za program. Pitam vas išli su u državnu školu, a ne u privatnu kuću?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Rekao sam da državnu školu štiti država, a kada je pohađaju albanski đaci, no, oni su koristili druge programe, programi su različiti od državnih programa tako da to nije isto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, išli su dakle u državnu školu. Da ili ne?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne.

SUDIJA MEJ: Dao vam je odgovor i kvalifikacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li se sećate svog sugrađanina Blerima Hisenija (Blerim Hyseni), kome je policija oduzela dva pištolja?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne sećam se kada i ako se to uopšte desilo, ne mogu da se setim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate Jahija, to je Jahi Bišljimi (Jahi Bislimi). On je bio radnik u SO Gnjilane kome je oduzeta puška?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne razumem o kome govorimo. Jamija, Jahija, to ne postoji na albanskom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jahi Bišljimi je bio radnik SO Gnjilane i oduzeta mu puška?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne znam ime, osobu sa tim imenom i prezimenom iz sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate Esada Bidakua (Esad Bidaku), kome je oduzeta automatska puška, isto iz vašeg sela?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ovo ime takođe, Esad Bidaku ne postoji u mom selu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A Mehdi Musliju (Mehdi Musliju)? Da li postoji u vašem selu osoba sa takvim imenom?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Mehdi Musliju, što se tiče osobe sa ovim konkretnim imenom moram da kažem da ne znam, takva osoba ne postoji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li, pošto ne znate nijednog od ovih vaših seljaka, šta je sa vašim bratom Šabanom Šabanijem (Shaban Shabani), jeste imali brata Šabana Šabanija?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, to je tačno. On je umro 1993. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je vaš stariji brat Šaban Šabani pre bombardovanja kao pripadnik UČK otišao za Albaniju i da je poginuo prilikom prelaska granice iz Albanije kad se vraćao sa svojom grupom u sukobu sa Vojskom Jugoslavije, tokom aprila meseca?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To nije tačno. Što se tiče ovoga, ja bih hteo da dam svoje objašnjenje Sudu kako bi saznali šta se stvarno desilo. Časni Sude, moj brat Šaban Šabani je bio penzioner i on je bio otišao u invalidsku penziju jer je imao srčanih tegoba, ali kad je u Albaniji (Albania) došlo do demokratskih promena, on je otišao u Albaniju kako bi se oporavio od bolesti. Nakon što je otišao u Albaniju, umro je od srčanog udara u Durešu (Dures). Zajedno sa mojom braćom Refikom (Refik Shabani) i Ibrahimom Šabanijem (Ibrahim Shabani) otišao sam po telo mog brata u Albaniju. Mi nismo imali dozvolu od srpskog MUP-a, a prešli smo granicu. Ja bih hteo da vam kažem da ono što optuženi tvrdi nije tačno.

SUDIJA MEJ: Da li možete da ponovite kada je vaš brat umro?

SVEDOK ŠABANI: 1993. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste u vreme početka rata, znači pre 24. marta bili rukovodilac srednjoškolskog obrazovanja u Žegri?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne. Ja nisam bio rukovodilac srednje škole u Žegri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne kažem srednje škole, nego tog srednjoškolskog obrazovanja koje ste organizovali i određivali ko će da predaje i tako dalje?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne. Ja nisam bio osoba koja je imenovala nastavnike, ni to nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste rekli da nije tačno da je vaš brat poginuo prilikom prelaska granice, da li znate za Agima Ramadanija (Agim Ramadani) iz Žegre, bivšeg oficira JNA koji je poginuo prilikom prelaska granice na Košarama i posle par dana sahranjen u Žegri? Vi ste mu govorili na godišnjici smrti, kad je tu prisustvovao Hašim Tači (Hashim Thaci) jer je on bio jedan od njegovih terorista. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Što se tiče Agima Ramadanija, tačno je da je on učestvovao u bici na Košarama i on je bio komandant jedne od jedinica tamo. On je ubijen 11. aprila 1993. godine i to na Košarama. Što se tiče Hašima Tačija i njegovog boravka u Gnjilanu, povodom tog skupa koji je bio organizovan, to nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste vi govorili na toj godišnjici Agima Ramadanija?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, ja nisam govorio, tamo su bili drugi koji su govorili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja vas samo pitam, vi odgovorite sa da ili ne da bismo štedeli vreme, molim vas. Pre NATO agresije u drugoj polovini 1998. godine i 1999. godine, vi ste pravili spiskove svih punoletnih Albanaca iz Žegre za njihovo uključivanje u UČK, da ili ne?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, nismo radili tako nešto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate nešto o mobilizaciji koju je proglasila UČK u martu 1999. godine?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Kada je reč o mobilizaciji, čuo sam za to putem radija i televizije i ništa više o tome ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je policija u Žegri i selu Vlastica (Vlastice) u neposrednoj blizini zaplenila 150 komada automatskih pušaka, 80 komada kratkog oružja škorpiona, heklera, sedam snajpera i da je bilo utvrđeno i sedam snajperskih mesta na području Žegre? Da li znate za sve to?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To nije tačno. Policija je pre rata, počev od 1990. godine pa dalje oduvek preduzimala akcije odmazde u odnosu na naše selo i uvek optuživala seljane da imaju ilegalno oružje i uvek su maltretirali ljude. Dvojica koje su maltretirali umrli su, mogu vam navesti imena Mehmed Hajrulahu (Mehmet Hajrullahu) i Salih Isufetahu (Salih Isufetahu), oni su umrli od posledica tog maltretiranja. Mehmed Hajrulahu nakon što je pušten iz zatočeništva umro je kod kuće, a drugi, Salih je umro mesec dana kasnije nakon puštanja na slobodu, nakon mučenja kojem ga je izložila srpska policija. Bilo je i drugih ljudi.

SUDIJA MEJ: Nema potrebe da ulazimo u detalje. Ako biste odgovarali na pitanja kratko, gospodine Šabani, onda bismo napredovali brže. Tužilaštvo će imati mogućnosti da vam postavlja još dodatna pitanja na kraju ako ima potrebe da se nešto pojasni. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, odgovorite mi sa da ili ne na pitanje da li vam je poznato za oduzimanje ovih 150 automatskih pušaka, 80 kratkih oružja, sedam snajpera itd., što sam vam nabrojao, da li vam je to poznato?

SUDIJA MEJ: On je rekao da to nije tačno. Rekao je da to nije istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je posle 10. juna kad su se Francuzi povukli sa vašeg dela i došli Amerikanci na taj teren, oko 150 terorista UČK iz Makedonije preko sela Stančić (Stanqiq), na makedonskoj granici i u centru sela Žegra je isti taj čo-

vek, Esad Bidaku izvršio je smotru UČK? Vi ste bili prisutni na toj smotri. Da li je to tačno ili ne? Bila je napravljena u dečjoj školi u kojoj ste vi radili. Da li je tako ili nije?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, to nije tačno. Takve mi stvari nisu poznate. Kada sam stigao u Makedoniju, to je bilo 26. juna i zbog toga mi sve te stvari koje vi nabrajate nisu poznate. Već sam rekao ne, to mi nije poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U stanici milicije u Žegri radio je Sadih Sofi (Sadih Soffi), policajac Albanac, stanovao u državnom stanu sa ženom i troje dece. UČK je upao kod njega u stan, pretukli, ženu silovali i prebili i njega i decu, da li je to tačno? Da li znate za taj događaj?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne znam da je tu osobu, Sofija, kako ste rekli, tukla policija. On je bio u službi srpske policije, ali kasnije tamo više nije bilo policije, znam da je on otišao u Gnjilane i ne znam šta je posle sa njim bilo. Da ga je premlatio UČK, ili ako su se desile te druge stvari, jednostavno ne znam ništa o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da predemo na ono o čemu znate pošto ste o tome govorili. Rekli ste da su snage Vojske Jugoslavije došle u Žegru deset dana pre početka bombardovanja?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To je tačno. Deset ili 20 dana pre su došli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, deset ili 20 svejedno, juče ste rekli deset, ako sad kažete 20, meni to ništa ne smeta. Rekli ste kopali su rovove, a onda ste dalje objasnili da su se pripremali za odbranu od NATO-a. Da li ste vi, dakle, pošto ste rekli došli su, kopali rovove, pripremali se za odbranu od NATO-a, to su vaše reči juče izrečene, da li ste iz toga zaključili da je tu neka moguća linija fronta?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Srbi su zauzimali položaje tako kako su oni mislili da je dobro za njih u dolini reke u selu Žegra. Oni su tamo zauzeli položaje. To je bila njihova odluka da se tako brane od napada NATO-a, kopnenih ili vazdušnih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Linija fronta?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne mislim da je to bila linija fronta jer oni nisu mogli da se bore sa OVK jer OVK nije bila tamo. Mislim da je to bila njihova odluka da se pripreme u slučaju eventualne intervencije spolja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa o toj intervenciji govorim. Kad bi se branili tu u slučaju eventualne intervencije spolja, pretpostavljam da je to logično da je to onda neka linija fronta moguća.

SUDIJA MEJ: Mislim da je svedok odgovorio onako kako je znao, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste hteli da se sklonite sa te linije fronta?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Mi smo imali svoje vlastite kuće i mislim da nije dobro imati liniju fronta u selu. Albansko stanovništvo sela Žegra je bilo raseljeno, poubijano, ranjavano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, na to ćemo doći, o tome ste juče govorili. Rekli ste da kad je počelo bombardovanje, da su, kako vi kažete, da su srpske snage, da su postali bešnji i divlji. Kako ste zaključili da su postali bešnji i divlji, je' l im izbijala pena na usta, na koji način ste ocenili da su pobesneli i podivljali?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Divljaštvo je bilo manifestovano u načinu na koji su se oni odnosili prema ljudima. Oni su počeli da maltretiraju ljude, da ih tuku, da pucaju u krovove albanskih kuća, da vredaju Albance koji su prolazili ulicom i da čine mnoga takva dela u odnosu na albansko stanovništvo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, juče u celom svom iskazu niste pokazali da se nešto nekome desilo. Ispričali ste da ste otišli u Makedoniju, na to ćemo doći. Prema tome, kako su oni to manifestovali, pobesneli?

SUDIJA MEJ: On je to upravo rekao. Rekao je da se to videlo u načinu na koji su se odnosili prema ljudima i slično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Govorili ste o događaju 29. marta, o dolasku neke paravojske, a onda ste rekli da ste to čuli. Tužilac vas je pitao kako im je izgledala uniforma, a vi ste rekli da ništa niste videli, rekli ste da vam je kuća daleko. Dakle, vi niste videli samo ste o tome čuli?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, ali je bilo drugih očevidaca čije su kuće bile bliže školi i tim mestima gde su te snage bile raspoređene, ta paravojna vojska kao što sam rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je to paravojska, gospodine Šabani, da li biste mogli da objasnite?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Po mom mišljenju, paravojska su naoružani ljudi koji počinjavaju krivična dela na osnovu određenih dobro programiranih ciljeva koje su utvrdili određeni ljudi, a svrha je da tim ponašanjem brane, odnosno štite vojsku i policiju tako da se misli da oni ne učestvuju u počinjavanju tih dela, ubistava građana. To je bila uobičajena pojava u srpskoj vojsci. To se dešavalo i u ratu u Bosni i sve vreme. Paravojska je korištena da pomogne da se raseljava stanovništvo iz svojih domova. Mogu da ih odvojim po načinu koji su odeveni. Paravojska je koristila neke marame, poveze i oni su učestvovali u ubistvima, bili su, ponašali su se divlje i bili su spremni da počine ubistva u svakom trenutku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Što se tiče te spremnosti za ubistva, vi ste rekli ovde na mikrofona, srpsko stanovništvo se pripremalo da likvidira Albance. Govorili ste o tom vremenu početka agresije. Da li su vas likvidirali?

SUDIJA MEJ: Da li ste vi lično bili izloženi premlaćivanju ili bilo kakvom maltretiranju?

SVEDOK ŠABANI: Već sam vam rekao da ja lično nisam bio tome izložen, ali su pucali na mene dok sam odlazio zajedno sa ostalim civilnim stanovništvom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Al' vas nisu pogodili?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Srećom nisu, srećom nisu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jesu li nekoga?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, jesu. Pogodili su i ranili neke druge ljude koji su bili u konvoju sa mnom. Imali smo dva slučaja ranjavanja, jednog muškarca i jednu ženu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, u konvoju je dvoje ranjeno od cele te pucnjave. Šta ih je, pošto ste rekli da su se spremali da vas likvidiraju, šta ih je po vašem mišljenju sprečilo da vas likvidiraju?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne znam kakve su ciljeve imali u tom trenutku, ali znam da su hteli da ubiju neke, a da deportuju ostale. To je bio njihov glavni cilj i to je cilj koji je i ostvaren u slučaju našeg sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kako znate da su se pripremali da vas likvidiraju pa vas nisu likvidirali?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To smo čuli, čuli smo da su neki građani Srbi rekli da su pripremili spisak Albanaca koji su imali neku vlast u selu Žegra, koje su hteli da likvidiraju i spisak je bio tu i trebalo je da se ostvari taj plan koji je u stvari i ostvaren.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, vi ste likvidirani?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Nisam.

SUDIJA MEJ: Ne treba da odgovarate na to pitanje, to je komentar. Imate li još pitanja, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da ste se uplašili od te likvidacije, da ste izašli, da je bilo 1.200 ljudi i da je padala kiša, je l' tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, to je tačno. Kada je došlo do ubistava i ranjavanja, mi smo se uplašili i u panici smo napustili svoje domove i otišli u brda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pošto je padala kiša, onda ste se vratili opet u kuću?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Sledećeg dana ujutru, jer noć smo proveli napolju na kiši, svi zajedno, sa ženama i decom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali sutra ste se vratili nazad?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, moja kuća se srećom nalazila blizu brda Kušljevica (Kushlevica), ali drugi seljani čije su kuće bile u unutrašnjosti sela ili na drugoj strani, oni su ostali sa nama jer su se bojali da bi se situacija mogla ponoviti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da ste pobjegli posle ubijanja i ranjavanja. Ko je to ubijen i ranjen pa ste vi morali da pobjegnute?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Rekao sam vam da je ubijen brat Šučurija Tahirija (Shyqeri Tahiri) i njihov cilj je bio da ubiju Tahira Tahirija (Tahir Tahiri), on je bio vođa Demokratskog saveza Kosova (LDK, Lidhja Demokratike e Kosoves). Zatim, takođe je ranjena Nedžarije Tahiri (Nexharije Tahiri), ona je bila rođaka Tahira Tahirija. Druge porodice koje su čule za ovo što se dešavalo, čule su za ljude koji su maltretirani i traumatizirani i svi su se uplašili i svi su pobjegli u brdo Kušljevica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je ubio Tahira Tahirija?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To ne znam. Mislim da vi to bolje znate nego ja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite ovde o svemu što ste čuli, a ni o čemu što ste videli, pa vas zato pitam ko je ubio Tahira Tahirija za koga tvrdite da je ubijen?

SUDIJA MEJ: Odgovorio je da ne zna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da je policija ubila Ukšina Ukšinja (Ukshin Ukshini) zato što je zapalio sveću. Je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Oni su pogodili kuću Ukšina Ukšinja pre nego što je paravojska stigla u selo. To se desilo dva ili tri dana nakon što su počeli napadi NATO-a i to su učinili vojnici koji su bili stacionirani u poljoprivrednoj zadruzi. Oni su pucali u kuću kada su videli upaljenu sveću. Oni su videli i jednu albansku kuću koja je izgledala bolje od ostalih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi smatrate da su pucali zato što je neko upalio sveću?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Rekao sam šta se desilo i došlo je do te pucnjave u ovom slučaju, a došlo je do pucnjave zbog upaljene sveće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite, a vidite, ja sam baš, kad su čuli to vaše svedočenje, dobio informaciju da je sa krova te kuće Ukšin Ukšini pucao na vojsku i tačno je da je to bilo dva ili tri dana od početka NATO agresije i tačno je da je bilo za vreme napada NATO-a i tačno je da je pucao na vojsku i tačno je da je poginuo pucajući na vojsku. Da li vam je to poznato?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, mislim da to nije tačno. To ne može biti tačno, to što vi kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, verovatno je tačno da se puca u nekoga kad se upali sveća. Rekli ste da je pucao u njega, a onda ste rekli da je kuća granatirana. Opredelite se je li kuća granatirana ili je pucao u njega?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ono što vi tvrdite jeste da se zbog paljenja sveće ne može pucati na nekoga sa udaljenosti. To može da

se uradi, to je mogla da uradi srpska vojska koja je bila tamo raspoređena. Njegovo ubistvo je bilo 30. marta ujutro u 9.30, tada su ubijeni Ukšin Ukšini i njegova supruga, a ubile su ih srpske snage koje su širile teror i među ostalim seljanima i ostalim porodicama koje su živele u blizini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste juče da je kuća njegova granatirana. Dakle, da li su granatirali njegovu kuću ili su pucali u Ukšina Ukšinija i njegove? Opređelite se šta je od to dvoje, obe stvari ste rekli.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Kada je reč o vremenu, sve se desilo u periodu od dva dana. Do pucnjave je došlo dva dana ranije, a do ubistva, odnosno do granatiranja je došlo dva dana ranije, a do ubistva dva dana kasnije. Tako se to desilo.

SUDIJA MEJ: Možete li nam objasniti to što se tvrdi da je gospodin Ukšin Ukšini ili ustreljen ili je njegova kuća granatirana. Moguće je da vi kažete da se oboje desilo, ali da li biste to mogli malo da nam pojasnite?

SVEDOK ŠABANI: Da, objasniću vam to. Rekao sam da kada je, kada su počeli napadi NATO-a te noći njegova kuća je granatirana. Možda su odabrali njegovu kuću jer su videli zapaljenu sveću, a onda je do njegovog ubistva došlo dva dana kasnije, nakon tog događaja kada je došlo do granatiranja njegove kuće. Do ubistva je došlo ujutru, a ne noću. Došlo je u 9.30 ujutru 30. marta i mislim da je to jasno. To sam čuo od drugih očevidaca koji su bili u blizini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, opet ne znate kako je poginuo, ali ste čuli. Dobro. Otišli ste dakle posle toga u Donju Stuble (Stubell e Ulet) i smestili se u kuće drugih Albanaca i ostali do 4. maja. Znači više od mesec dana. Rekli ste da je bilo 20.000 ljudi koji su se skupili i da ste onda odlučili da idete za Makedoniju. Kako to da odmah zatim govorite o 600 ljudi, kako se 20.000 pretvorilo u 600 ljudi?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Pokušaću da to objasnim. Taj period je bio od oko mesec dana i ako je broj ljudi koji sam ja pomenuo bio oko 20.000 građana ja sam objasnio da se taj broj sastojao od stanovnika sela Žegra, Ladovica (Lladove), Nosalje (Nosale), Remnik (Remnik) Gornja Budriga (Budrige e Eperme), Đelekare (Gjylekare), Mogila (Mogille) i Kutešira (Kuteshire), sela Albanaca. To su sva sela gde su srpske snage učestvovala u ubijanju, proterivanju, pljačkanju i paljenju domova Albanaca zbog čega su oni morali da odu. Ja sam takođe objasnio da je 15. aprila selo Đelekare bilo porušeno i došlo je do toga da su spaljene dve kuće, bilo je žrtava, šest žrtava, zatim četiri žrtve su sahranjene u Stubli (Stubell), u dolini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I tada?

SUDIJA MEJ: On je rekao u svom svedočenju ranije, da je razlog za to bio što su seljani iz drugih sela došli tu da se sklone.

SVEDOK ŠABANI: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I?

SUDIJA MEJ: Šta je pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne razumem kako se, pokušavam da sam sebi razjasnim pa pitam svedoka da mi objasni kako se 20.000 ljudi, koliko ih je bilo, kako tvrdi, i koji su odlučili da krenu u Makedoniju u toku puta pretvorilo odjednom u trenu u 600 ljudi? Gde je ostalih 19.400?

SUDIJA MEJ: On je rekao da su došli iz drugih sela i da se to dešavalo u jednom dužem vremenskom periodu. Je li to tačno?

SVEDOK ŠABANI: Da, to je tačno. Oni su dolazili u jednom dužem vremenskom periodu kada su njihova sela kao što sam rekao bila opljačkana, paljena i ljudi su bežali pred srpskim snagama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači oni su dolazili i odlazili, a vi ste u broj od 20.000 uneli sve koji su došli i otišli sa tog mesta na kojem ste vi bili? Da li tako mogu da razumem objašnjenje?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne razumem pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Šabani, u kojoj fazi je ta grupa brojala 600 ljudi?

SVEDOK ŠABANI: Rekao sam da se to dešavalo u jednom dužem vremenskom periodu i stanovnici Žegra su činili oko 4.000, to su bile velike porodice, a drugi ljudi su došli iz drugih okolnih sela koje su napale srpske snage. Oni su došli tu da se sklone na tom platou. Ljudi su tamo došli, bili su gladni, sve im je trebalo, a cilj srpskih snaga je bio da se stvori jedna velika gomila ljudi da bi mogla da se ostvari masovna deportacija.

SUDIJA ROBINSON: Dozvolite da ponovim pitanje. Od tih 20.000 koliko ih je otišlo u Makedoniju?

SVEDOK ŠABANI: Rekao sam da od 15. aprila pa nadalje ljudi su se spontano organizovali u grupe i onda su oni odlazili, dakle od 15. aprila grupe, porodice su odlazile kako bi pobege iz zemlje. Svaka dva do tri dana formirale bi se takve grupe, a grupa kojoj sam ja pripadao, u kojoj sam ja bio, odnosno nakon 4. maja postojala je još jedna grupa, sin mog brata se nalazio u toj grupi, oni su takođe naišli na srpske snage kada su se kretali prema granici.

SUDIJA ROBINSON: Koliko sam shvatio, vi ste rekli da su oni u raznim grupama odlazili za Makedoniju.

SVEDOK ŠABANI: Da, tako je.

SUDIJA ROBINSON: U redu, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da kad ste odlučili da idete za Makedoniju, znači ta vaša grupa od 600 ljudi, da ste pošli tokom noći da vas ne otkriju, je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da. To je tačno, a ostale grupe koje su se uputile ka Makedoniji pokušale su da ne budu u vidokrugu srpskih snaga, dakle da se nekako prikriju, no ipak se desilo da su neke od tih grupa naišle na srpske snage i da su ih srpske snage maltretirale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste nastojali da odete u Makedoniju da se sklonite sa tog terena neprimećeni od vojske i policije?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Naravno, svi mi koji smo bili u grupi nismo hteli da nas srpske snage vide i da nađemo na njih jer smo znali šta će nam se desiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I to je bilo jedno opšte mišljenje u toj grupi od 20.000 ljudi, da nastoje da neprimetno odu u Makedoniju, da ih ne vidi vojska i policija. Je li tako?

SUDIJA MEJ: On je svedočio o grupi u kojoj je on bio. Bolje da mu postavite sledeće pitanje. Da li je bilo opšte mišljenje među tih 20.000 koji su krenuli ka Makedoniji da oni treba da pokušaju da stignu do Makedonije bez da ih se primeti?

SVEDOK ŠABANI: Da, to je tačno. Ljudi su pokušavali da ih srpske snage i paravojska ne spaze jer su znali da bi bili izloženi nečemu. Dakle, to je bilo mišljenje koje je vladalo među onim ljudima koji su bili prisiljeni da pobegnu. Oni su se plašili deportacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da, gospodo, nije u redu da se intevenišu ovako jer se ovde jasno vidi iz iskaza ovog svedoka da nije bilo deportacije već da su oni bežali sa poprišta ratnih sukoba, čak nastojali da ne budu primećeni od onih koji su ih navodno deportovali. Prema tome, ovo je jedan...

SUDIJA MEJ: Koje je pitanje, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili ste kako vas je opkolila vojska i paravojska na jednom mestu kada ste bili na poljani. Je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, bili smo opkoljeni, grupa u kojoj sam ja bio je bila opkoljena od strane snaga koje su se tamo tada nalazile.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To smo čuli juče. Vi ste objašnjavali da su prvo muškarce pregledali, pa su vas posle spojili, sve u svemu nikome se ništa nije desilo i nastavili ste put, ali su vam onda naredili da pešačite jedan kilometar. Rekli su vam da sednete i onda ste rekli da je komandant, baš sam to zapisao, da je komandant sa vojnim i paravojnim snagama došao kod vas lično da sa vama razgovara on, sa vojnim i paravojnim snagama i vi na drugoj strani da vas pita zašto ste pozvali NATO? Šta ste mu odgovorili, molim vas?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ako želite da čujete odgovor koji sam ja dao komandantu srpskih jedinica, radilo se o razgovoru, bio je to razgovor pod pritiskom cevi, automatske puške su bile uperene direktno u mene, oni su stali odmah tu pored mene i tražili su od mene objašnjenje da kažemo zašto smo napustili svoje domove i šta se krilo iza toga, koja je bila namera iza toga i zašto smo pozvali NATO da dođe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto ste pozvali NATO, on vas je pitao, on je sa vama držao konferenciju, on sa paravojnim i vojnim snagama oko sebe i vi na tom polju među hiljadama ljudi, vi ste konferisali o tome zašto ste pozvali NATO. Šta ste mu odgovorili?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: U tom trenutku ja sam govorio da ja lično nisam pozvao NATO da dođe, iako je NATO u stvari došao zato što je to tražilo čitavo stanovništvo Kosova. No, ja sam bio plašen od srpskih snaga, srpski vojnici i paravojska su se tada tu nalazili u tom trenutku i oni su bili spremni da me likvidiraju u svakom trenutku ukoliko bih odgovorio nešto drugo. A što se tiče toga zaš-

to smo mi napustili naše domove, ja sam im rekao da su nam kuće bile spaljene. Onda su me pitali: „A ko vam je spalio kuće?“. Ja sam znao da su kuće bili spalili Srbi, srpska paravojska zajedno sa vojskom i zajedno sa drugim ljudima u selu koji su bili dobili posebne zadatke ali to nisam mogao njemu da kažem. Nisam mogao da odgovorim da su to počinili Srbi, ali sam mu rekao da su kuće bile spaljene, ali da ne znam ko ih je spalio, dakle da ne znam ko je spalio naše kuće. A onda sam morao da slušam ponižavajuće komentare o mom narodu, o mojoj nacionalnosti i rečeno mi je da mi želimo da idemo u Makedoniju, zatim u Albaniju da se pridružimo OVK. Ja sam mu rekao da to nije tačno jer ja odlazim zajedno sa svojom porodicom i to zato što mi je kuća spaljena. A i ostali iz grupe su bili u toj situaciji, no ja sam govorio u svoje vlastito ime.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, kako ste vi rekli pustili su vas da produžite i rekli vam da idete za Preševo, je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli su vam da idete za Preševo, je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Rekao sam da nam je bilo naredeno da krenemo u pravcu Preševa, ali mi nismo znali šta nas tamo čeka jer tamo su bile druge srpske snage, na putu. Mi smo u stvari skrenuli s tog pravca i to sam ranije bio rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao što znate svi, a možda oni koji ovo prate ne znaju, Preševo je izvan Kosova, na teritoriji Srbije izvan Kosova. Preševo nije u Makedoniji, dakle upućeni ste na Preševo, ali ste se vi prokrali kako kažete, prokrali nekim putevima koje je neko poznavao i nekako se dokopali granice. Je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, mi smo se kretali nekim drugim putevima i tako smo otišli do granice. Nismo otišli u Preševo, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste prošli pored vojnika, niko vas nije dirao, to ste sami rekli i u pisanoj izjavi i u ovoj. Niko vam

nije tražio dokumente, niko vam nije oduzimao dokumente, je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Nisu nam oduzeli dokumenta, ali su nas maltretirali. A svakih malo-malo bismo čuli ponižavajuće komentare od njih i takođe su govorili malo-malo da će nas ubiti. Sve je to bilo očigledno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja želim da skrenem vašu pažnju, gospodo, da su prvi svedoci govorili kako su čuli preko radija i sredstava informisanja kako će Srbi da im se osvete, a pošto se to pokazalo kao notorna laž jer toga nije bilo i to svako zna, onda sada svedoci govore kako su im pojedinci lično objašnjavali kako će da im se osvete. Mislim...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, sada ću vas zaustaviti. Ovo sada nije trenutak za iznošenje komentara, da li imate još pitanja za ovog svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisu vas dirali, nisu vam tražili dokumenta, nisu vam oduzimali dokumenta, je li tačno ili ne?

SUDIJA MEJ: To je rekao. Da im dokumenta nisu uzeta, to je već odgovorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na tu činjenicu ponovo skrećem pažnju jer mislim da bi trebalo svako da primeti da oni koji svedoče, a prelazili su albansku granicu...

SUDIJA MEJ: Kada dođe za to trenutak, vi ćete moći da iznesete svoje argumente. Svedok je ovde kako biste ga ispitivali, a Pretresno veće će videti da postoji razlika između onoga što se desilo ovom svedoku i drugima. To je nešto što ćemo mi na kraju zaključiti, a vi ćete na kraju izvođenja dokaza imati priliku da sve to prokomentarišete, a sad vas molim da se držite pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa pitanje je zašto onda oni koji pređu albansku granicu govore da su im uzeta dokumenta, a oni koji pređu makedonsku granicu ili crnogorsku granicu tvrde da im nisu oduzeta dokumenta. Da li je možda to zato što Makedonci i Crnogorci neće da lažu?

SUDIJA MEJ: Ovo je čist komentar, gospodine Miloševiću, ovo nije pitanje za ovog svedoka. Ovaj svedok je rekao da njemu nisu bile oduzete isprave i to je sve.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vama ili nikome od vaših tu u toj grupi nisu bile oduzete isprave?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, u tom trenutku nam nisu oduzimali isprave, ali ljudi iz drugih grupa su nam rekli da su njima bili oduzeli isprave.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, tu šemu smo već čuli. Prelazi u dosadu to što je neko rekao, rekla-kazala. U svojoj pisanoj izjavi a i kasnije ste nešto u tom smislu govorili na vašem ovde saslušanju o tome, kako je vojska pucala na lice koje se zove Avni, da su ga ubili, čak ste rekli da su ga masakrirali, a istina je sasvim drugačija. To je lice bilo slaboumno, njegov otac je izjavio da su ga ostavili vezanog zato što je bio poremećenog uma, vojska ga je našla mrtvog i donela tamo i tada je i dobila izjavu, organi su dobili izjavu oca da je reč o slaboumnom mladiću koga su oni sami vezali da im ne bi pravio probleme. Da li znate za to?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, čuo sam za taj slučaj i to sam čuo kada sam se vratio. Dakle, da su srpski civili ubili gospodina Zenanija (Zenani) i to civili sela Žegra. Ti civili su bili naoružani i čuo sam da je on ubijen 6. jula, a to je bilo urađeno kako bi se zastrašilo albansko stanovništvo, kako se ne bi vratili svojim domovima jer su oni hteli da Albanci koji su deportovani da to shvate kao jednu činjenicu i da se ne vrata više, a to su uradile srpske snage i stanovništvo se tako osećalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da su to uradili 6. jula?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne 6. jula već 6. juna. To je bilo šest dana pre nego što su stigle NATO snage.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, sada ću da vam pročitam šta piše u vašoj pismenoj izjavi. Sad ste rekli da je to bilo 6. juna, dakle vi niste još bili u Žegri kad se to desilo, je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, ja nisam bio u Žegri kada se to desilo već sam bio u selu Slučanj u Makedoniji. No, o tome sam čuo od očevidaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: „Par dana“, ovo piše u vašoj izjavi koju ste dali, „Par dana pre početka vazdušnih napada, jedan čovek iz sela, Avni (Avni), ne znam mu prezime, išao je svojoj kući koja se nalazila iza moje malo više na brdu. Bilo je večer, tri ili četiri policajca koje sam znao bili su na polju udaljeni oko 400 metara od njega, jedan se zvao Jova, ali mu ne znam prezime, drugi Dragan, kome takođe ne znam prezime, a ostale nisam poznavao. Dvojica koju sam imenovao bili su iz Žegre. Oni su iz daljine pucali na Avnija, a zatim su prišli i iskasapili njegovo telo mada ne znam zašto su to uradili. Nakon što su ga ubili, iskasapili su telo i odneli ga“ i tako dalje, da ne zadržavam čitanjem. Dakle, vi ste napisali nešto potpuno suprotno od ovoga što ste ovde rekli. Moje je pitanje da li ste vi davali izjave samo istražitelju ili ste davali izjave i nekim drugim licima osim istražitelja koji vam je ovde sa ovim stvarima u vezi postavljao pitanja? Kome ste još davali izjave?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Izjave sam samo dao istražiteljima. No, zaboravio sam da spomenem jedan slučaj o kome sam čuo od Husena Huseinija (Hysen Hyseni) koji je bio zajedno sa Avnijem Zenanijem (Avni Zenani). On je rekao Zenaniju da ne sme da ide kući, da se vrati kući jer će mu srpske snage pretiti, ali on nije poslušao taj savet, otišao je do kuće kako bi pokupio neke stvari iz svoje kuće i na njega su tamo pucali naoružani ljudi i to, oni su se nalazili na udaljenosti od nekih 500 metara od brda Kušljevica. Što se tiče ovog konkretnog slučaja, ja sam rekao da nisam bio tamo prisutan već da sam bio u Makedoniji. No, hteo bih da kažem da mi je to rekao Hi-

sen Hiseni, a to ubistvo je bilo počinjeno od strane srpskih snaga u selu Žegra.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo napraviti pauzu, budući da je 10.30. Gospodine Miloševiću, da li imate još dosta pitanja za ovog svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam još nekoliko pitanja, naravno.

SUDIJA MEJ: U redu, zamoliću vas da završite sa ispitivanjem u roku od 20 minuta nakon pauze, a sada ćemo napraviti pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

prevodioci: Mikrofon, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste ikada čuli za ime Halit Huseni (Halit Hyseni)? On je bio iz vašeg sela.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Halit Huseni?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Nikada nisam čuo za to ime. Možda nije dobro napisano ili izgovoreno. Možda je Halit Hiseni ili nešto drugo. Ime mi nije poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu. Da li znate o jednom događaju, kada je 29. marta armija intervenisala u dvorištu Halita Hisenija i oni su pucali na armiju iz tog dvorišta, i zatim te četiri osobe su uhapšene, koje su bile naoružane? Oni su bili odvedeni u vojni zatvor u Prištini (Prishtine). Da li se sećate tog događaja da se dogodio 29. marta u vašem sopstvenom selu?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To uopšte nije istina da se taj događaj dogodio u tom dvorištu. Ne znam ništa o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu. Rekli ste da ne znate. Da li je istina da ste vi 1988. godine bili blagajnik UČK u Žegri? Sakupljali ste novac od lokalne populacije i pravili ste liste koje su vam bile oduzete i zadržane u policijskoj stanici, ali vas je policija pustila. Da li se sećate toga?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ja jesam bio blagajnik finansijskog sektora opštine Gnjilane za Žegru, i prikupljao sam novac da bi se finansiralo osnovno i srednje obrazovanje, a kada je reč o saslušanju u policijskoj stanici, to je bilo tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, priveli su vas sa novcem i spiskovima?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, imao sam sva dokumenta kod sebe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Govorili ste o tom području Žegra i Donje Stuble odakle je došlo 300 UČK. Po dolasku Amerikanaca, ta oblast je zapaljena i srađena sa zemljom, sve srpske kuće, crkvu su zapalili i uništili groblje. Da li znate za taj događaj? I uništili srpsko groblje.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To što kažete o vojnicima OVK koji su uništavali srpsko groblje, to nije tačno. Možda su neki ekstremisti na putu do sela kada su videli svoje vlastite domove spaljenje u znak osвете zapalili srpske kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da su srađene sa zemljom srpske kuće i crkva?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi tvrdite da to nije UČK?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, to nije uradila UČK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je uradio?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Rekao sam, možda neki ekstremisti. Ljudi iz sela u znak osвете kada su videli da su njihove kuće spaljene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi smatrate da UČK nije teroristička organizacija i nije ekstremistička organizacija, koliko shvatam ovaj vaš odgovor. Da li se varam ili ne?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Po mom mišljenju, UČK nije teroristička organizacija već organizacija koja brani narod i bori se protiv srpskog terora, zverstava koja su počinjena nad albanskim stanovništvom Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako su se borili protiv srpskog terora, što su pobili toliko Albanaca? Šta je vaše mišljenje o tome?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ako su ubili nekog Albanca koji je učestvovao i saradivao sa srpskim snagama, dakle bio izdajica naroda, onda su možda to uradili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, više stotina Albanaca su bile izdajice naroda, po vašem mišljenju?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Možda desetine Albanaca koji su saradivali sa srpskom tajnom službom u interesu Srbije i Jugoslavije, a na štetu interesa naroda Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako onda objasnite kad ubiju lekara Albanca koji nije u tajnoj službi nego tamo radi u državnoj bolnici, ili ubiju šumara Albanca ili poštara Albanca koji je u državnoj službi i raznosi poštu, ili šumar koji čuva šumu ili policajac, lokalni policajac Albanac koga su sami Albanci izabrali da čuva njihovo selo? Da li su svi oni izdajnici?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ništa ne znam o tome što vi govorite. Možda biste mogli da mi navedete imena ili prezimena, onda bih mogao da vam nešto o tome kažem, bio bih u boljoj poziciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Navešću vam neka imena i prezimena mada sam ih ovde mnogo navodio, ali imam i za vas. Da li vam je poznato, početkom bombardovanja mnogo je Albanaca otišlo u Gnjilane kod rođaka, a za vreme bombardovanja dolazili da obilaze imanja koja su im čuvali Srbi? Da li znate za to?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, ne znam ništa o tome. Za vreme bombardovanja, kada su srpske snage bile u selu Žegra, albansko stanovništvo sela Žegra koje je otišlo u Gnjilane, kao što ste rekli, da poseti svoje domove. Ništa ne znam o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da je jedan značajan broj Albanaca ostao u selu i da su ih Srbi pomagali kao dobre komšije takođe? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Samo znam za ljude koji su bili deportovani i znam da nijedan Albanac nije ostao u selu Žegra, kada je selo zapaljeno od 5. aprila nadalje. Jedan stariji čovek po imenu Ramiz Seferi (Ramiz Seferi) i njegova supruga su ostali u selu, iako su srpske snage, vojska i paravojska otišli njihovoj kući da ih maltretiraju, ali oni su rekli „Bolje da nas ovde ubijete nego da nas naterate da napustimo svoju kuću“, jer oni su bili ljudi od 90 godina. A nakon oslobođenja su umrli od starosti, on je umro od starosti i on je spremno čekao svoju smrt u vlastitom domu, radije nego da beži.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa videli ste, znači ništa mu se nije desilo. Među onima koji su ostali bio je i Ramuš Fazliju (Ramush Fazliu) iz čije kuće, verovatno da se zahvali Srbima što su ga čuvali u toku rata, kasnije je, po dolasku američkog KFOR-a, pucano na mladiće Momčila Živkovića koji je imao 20 godina i apsolutna medicine Sašu Stanojevića. Oni su teško ranjeni uspeli da dođu do prodavnice Srbina Jugoslava Mihajlovića, gde je na njih ponovo pucano sa kuće Sabedina Fazlija, inače pripadnika UČK koji je dugo radio u Švajcarskoj (Switzerland). Tu su ubili Živkovića, a vlasnika radnje teško ranili. Da li znate o tom događaju?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Rekao sam vam, nemam nikakve informacije o tome. Kad je reč o tom slučaju, to se desilo u vreme kada sam ja bio u Makedoniji, tako da ništa ne znam o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tu su lečeni u bazi „Bondstil“ (Bondsteel) kod Amerikanaca, kasnije u Skoplju. Ni kasnije ništa niste znali o tome, je li tako?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Tačno, ništa ne znam o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tamo je ostao i Kasum Jusufi (Kasum Jusufi). Na njegovu molbu, Srbi su prevezli njegove sinove u Gnjilane kod porodice, a njega pomagali za sve vreme, da li znate za taj slučaj?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Možda Kosum, ne znam nikakvog Kasema ili Kasima, znam Kosuma Isufija, možda o njemu govorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Isufi?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, Kosum je njegovo ime, ja ne znam nikakvog Kasuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kosum, dobro, Isufi. Da li znate za taj slučaj?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: O čemu govorite, da je on ostao u selu, čovek star 90 godina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre svega, imamo u vidu ovde transkript na kome piše da sam pitao Kasum Isufi, nisam pitao ni za kakvog Kosum Isufija nego za Kasuma Isufija, a ponoviću pitanje. U selu je ostao znači Kasum Isufi, na njegovu molbu Srbi su prevezli njegove sinove u Gnjilane kod porodice, a njega pomagali za vreme rata. Da li znate za taj događaj? Nisam pomenuo pušku, dakle nisam pomenuo nikakvo oružje.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Nije mi poznat taj slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da su u kući Izeta Hazirija (Izet Haziri) ostavili nepokretnog, zaključanog mladića i da su na njegovo zapostavljanje došli Srbi, pružili pomoć, pa su ga uz pomoć policije prebacili u gnjilansku bolnicu gde je ostao na lečenju? Da li znate za taj slučaj?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ništa ne znam o tom slučaju o kojem vi govorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate za slučaj Fatima Isufija (Fatim Isufi), Fatim Isufi koji je mentalno poremećen i ostavljen sam u selu, da li za njega znate?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Fatim Isufi nije ostavljen sam u selu jer s njim je bio i njegov otac, ali kada su srpske snage ušle u njegovu kuću tako što su provalile vrata, otac je hranio stoku kada je čuo tu buku i uzvike i uplašio se i zato je ostao u štali i čekao da vidi šta će se desiti. Fatim Isufi se probudio, on je bio mentalno poremećen i u tom trenutku su ga ustrelile srpske snage. To je njegov otac Šukri Isufi (Sukri Isufi) ispričao, to je njegovo svedočenje. Dakle, njegov otac nije bio tamo, bio je u štali, nije se usudio da napusti štalu, da vidi šta se dešava sa njegovim sinom jer se bojao da bi mogli njega da ustrele.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tačno je da je poginuo, ali je tačno da je napao na policiju, odnosno na vojnike sekirom iza vrata kada su oni dolazili, a oni nisu znali da je on mentalno poremećen i to je bio nesrećan slučaj. To je ta istina koja se desila. Njegov otac koji je bio u štali to nije naravno ni hteo da vidi.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, nije tačno da on nije hteo to da vidi, on se nije usudio da ode da vidi čak ni njegov leš jer se bojao da će i njega ubiti. Koji to otac ne bi hteo da vidi, da vidi leš svog sina ili ćerke?

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vaše vreme je praktično isteklo, vreme koje smo vam odvojili, ali možete još dva ili tri pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja imam još nekoliko vrlo bitnih pitanja.

SUDIJA MEJ: Postavite ih brzo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Preskočiću neka, ali neka ću da postavim. Da li znate da je posle 10. juna 1999. godine, na teritoriji opštine Gnjilane ubijeno 87 Srba, jedan Albanac i preko pet pripadnika drugih nacionalnosti? Da li znate za to?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Gde se to desilo, u kojem selu? U selu Žegra? U kojem selu, nije mi jasno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dva imena iz samog sela Žegra, na primer Nebojša Živković iz sela Žegra, u Žegri se to desilo i Momčilo Živković, evo 22. juna 1999. godine takođe u Žegri. Da li znate nešto o tome?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ništa ne znam o tome, jer tada sam bio u Makedoniji i ništa nisam čuo šta se dešava sa tim ljudima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znate za ubijenog Albanca Dauta Morinu na pumpi „Ferizpetrol“ kod Gnjilana 20. avgusta 2000. godine?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, čuo sam za to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To takođe u novembru 1999. godine, onda u martu 2000, aprilu 2000. godine, Ćabrija Redžepija (Qaber Rexepi), Ćamila Ranićija (Qamil Raniqi), Hadžija Agušija (Haxhi Agushi) i Nehmija Agušija (Nehmi Agushi), da li znate za njih, za ta ubistva, sve to na vašoj teritoriji?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ništa ne znam o tim ubistvima, ne sećam se tih imena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da je albansko stanovništvo radosno bilo kad je počelo bombardovanje i upravo su vaše reči da je to za vas značilo kraj vladavine Srba i slovenskih naroda, tako ste rekli.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Još ranije sam rekao da smo organizovali demonstracije protiv srpskog nasilja i do kojeg je dolazilo i pre rata u Drenici (Drenice). Oduvek smo tražili spoljnu pomoć, jer mi kao stanovnici Kosova smo se osećali bespomoćnim i diskriminiranim. Mi smo bili mučeni u svakom segmentu našeg života.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Pitam vas za ovo što ste rekli kraj vladavine slovenskih naroda, jeste li vi rasista?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, ne mislim o sebi da sam rasista. Možda sam rekao kraj srpske i jugoslovenske vlasti na Kosovu, jer ne mogu da zamislim Kosovo bez prisustva srpskih elemenata na njemu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa nećete ga ni zamisliti bez prisustva srpskih elemenata, to se ne brinite, ali rekli ste kraj vladavine slovenskih naroda. Šta imate protiv slovenskih naroda?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Govorio sam o patnjama kojima je bio izložen moj narod tokom istorije, to je činjenica da je naš narod uvek patio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, šta imate protiv slovenskih naroda, rekli ste kraj vladavine slovenskih naroda, šta imate protiv slovenskih naroda? Evo, Makedonci su takođe slovenski narod, pucate tamo u Makedoniji, ubijate Makedonce, da li mislite da i Makedonce treba proterati iz Makedonije?

SUDIJA MEJ: Svedok je dao odgovor. Na Pretresnom veću je da proceni koju će težinu pridati tom odgovoru. Gospodine Miloševiću, još dva pitanja i onda je vaše vreme isteklo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato koliko je građana poginulo pod bombama i da li su i oni bili radosni ako su bili Albanci?

SUDIJA MEJ: Drugi deo pitanja je komentar. Dakle, pitanje je da li znate koliko ljudi je poginulo od posledica bombardovanja?

SVEDOK ŠABANI: Kakvog bombardovanja, da li mislite na NATO bombardovanje?

SUDIJA MEJ: NATO bombardovanje, da.

SVEDOK ŠABANI: Da. Ako govorite o NATO bombardovanju u odnosu nesrpske snage, ja nemam informacija o tome, nemam informacije o žrtvama.

SUDIJA MEJ: U redu, gospodine Miloševiću, još jedno pitanje, poslednje pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li verujete da su i porodice tih Albanaca koji su poginuli u NATO bombardovanju takođe bile radosne što ih NATO bombarduje?

SUDIJA MEJ: To je komentar. Prijatelji suda, imate li pitanja?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dopustite mi, časni Sude, samo nekoliko stvari o kojima je govorio. Gospodine Šabani, da pokušam da razjasnim. Gospodine Šabani, vi ste malopre kazali kada vas je Slobodan Milošević pitao u vezi ubistva Avnija da ste o tome saznali tek kad ste se vratili, jesam li dobro razumeo?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, to je tačno. Kad sam se vratio, čuo sam od Hisena Hisenija.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Možete li da objasnite zašto ste kada ste bili ispitivani od istražitelja 13, 15, i 18. juna baš u svom selu u Žegri i da ste tada ceo taj događaj opisali kao da ste ga sami gledali? Kako to možete da objasnite?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Još ranije, a i sada u razgovoru sa istražiteljima sam pomenuo ime, ali verovatno me nisu shvatili, možda zbog prevoda. Neke stvari nisu bile adekvatno prevedene, jer čak i tad sam to pomenuo tokom tog razgovora sa istražiteljem isto to sam rekao, ali to verovatno nije bilo dobro prevedeno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, vi ste tada kazali da ste videli policajce koji su to uradili, čak ste rekli da je jedan Jova, drugi Dragan, i da su iz Žegre i opisali ste sa koliko metaka je pucano i to na taj način kao da ste sve to gledali.

TUŽILAC RAJNEFELD: Časni Sude, da budemo fer, ako amikus tvrdi svedoku da je on rekao da je nešto video i poziva se na taj deo u izjavi, pošto su se i optuženi i amikusi pozivali na tu izjavu na unakrsnom ispitivanju, onda bi amikus mogao da kaže šta je on rekao da je video?

SUDIJA MEJ: Molim vas, pročitajte ono što je on rekao.

TUŽILAC RAJNEFELD: On je rekao: „Bilo je oko dva ili tri policajca, tri ili četiri policajca koje sam znao bili su na polju, udaljeni oko 400 metara od njega. Jedan se zvao Jova, ali mu ne znam prezime, drugi Dragan kome takode ne znam prezime, a ostale nisam poznavao. Dvojica koje sam imenovao bili su iz Žegre“. Koliko sam shvatio, uvaženi kolega tvrdi da svedok to video, a u stvari svedok kaže da su mu to rekli ljudi koje je on znao. Ja ovde imam kopiju njegove izjave.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Možemo li mi da dobijemo kopiju, jer nije uopšte spominjao da mu je bilo ko ispričao nego je govorio i o daljini, s koje daljine, kako su mu prišli, šta su uradili, nijednog momenta ne spominje da mu je to neko drugi ispričao, molim vas možete pogledati i sami.

TUŽILAC RAJNEFELD: Prihvatam činjenicu da nije jasno da li je to nešto što je on čuo i izgleda kao da je on to video, ali on je to samo objasnio.

SUDIJA MEJ: Možete li nam reći gde je to, gospodine Rajnefeld (Ryneveld)?

TUŽILAC RAJNEFELD: Da, to je četvrti paragraf verzije na engleskom jeziku, stranica 2. Na početku same izjave, jer prva stranica je naslovna strana.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ako može da objasni. Ukoliko ne može, ja ne insistiram na tome, ja samo mislim da sam dužan da predočim to.

SUDIJA MEJ: Mislim da smo shvatili ono što hoćete da kažete, gospodine Tapušковиću. Imamo pred sobom taj pasus.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Možda ja to ne bih ni pitao da Slobodan Milošević na to malopre nije ukazao, da razjasnimo je li. Sad u trećem...

SUDIJA KVON: Izvinite, gospodine Tapušковиću, ja imam pred sobom verziju na engleskom ove izjave, poslednja rečenica ovog paragrafa četiri glasi, citiram: „To sam čuo od jednog meštana nakon što sam se vratio to je on rekao”.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi ste rekli prvog dana kad ste ovde govorili da je u selu u kome ste živeli bilo ko 70 srpskih porodica, a ranije ste kazali u tom iskazu o kome je reč da je bilo tačno ste naveli, 97 kuća srpskih porodica. Šta je tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ispravna verzija, ispravan podatak o broju srpskih kuća, ja sam rekao da je bilo nekoliko porodica u selu Žegra, odnosno nekoliko domaćinstava i da su ljudi živeli u gradu. Tako da ja ne mogu biti precizan, broj srpskih kuća je nešto što je promenljiva brojka jer mi nismo precizno brojali porodice, to je više procena.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ja se izvinjavam što moram na trenutak da se vratim na ono što je malopre, sad sam pažljivo pročitao ono što sam ranije čitao, a šta je sudija Kvon (Kwon) uradio. Reč je o tome da je on čuo od drugoga ono što se tiče odlaska u mrtvačnicu. Ja vas molim, ja moram da intervenišem, sad sam obratio pažnju na to dok je gospodin Šabani odlazio, on je govorio o onoj stvari za koju nije bio siguran, za ono što se dogodilo u mrtvačnici. Dakle, ne u vezi samog događaja. Ja sam morao da objasnim ovo jer sam sad to zapazio.

SUDIJA MEJ: Nisam siguran da se slažem sa tom interpretacijom. Međutim, imamo pred sobom ceo pasus i mi ćemo proceniti šta je to rečeno i da li ćemo tome pridati pažnju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ovo što sam hteo posle ovog pitanja je u vezi kuća. On je isto tako rekao u početku svog iskaza još jednu stvar, da u onom delu sela gde su bile pretežno srpske kuće, između tih kuća bilo je i prilično albanskih kuća. Da li je to tačno?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Rekao sam da je oko tih kuća bilo i albanskih kuća. Dakle, oko srpskih kuća je bilo i albanskih kuća. To

sam rekao. Srbi nisu bili izolovani, niti su bile jasno podeljene albanske kuće od srpskih kuća. Naime, nisu bile u određenim područjima sela, na to sam mislio.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi ste jasno rekli prošli put da je onaj deo srpskih kuća između sebe imao i albanske kuće. Tako ste kazali pre nekoliko dana i juče.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ja sam samo rekao da je oko srpskih kuća bilo i albanskih kuća, to jest da srpske kuće nisu bile odvojene od albanskih kuća, oni su bili komšije. Bili su samo zidovi oko domaćinstava koji su okruživali dvorište i tako su odvajali kuće. Ali oni su živeli u blizini jedni drugih.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To znači da su srpske kuće bile potpuno okružena albanskim kućama i da između srpskih kuća nije bilo albanskih kuća?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Oprostite, nije mi baš najjasnije pitanje.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ako su oko srpskih kuća bile albanske kuće, da li je među srpskim kućama bilo uopšte albanskih kuća?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da, bilo je nekih albanskih kuća između i okolo, a isto se može reći i za srpske kuće.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li je bilo srpskih kuća, među albanskim kućama van tog okruženja?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Nije mi jasno, oprostite da li možete da ponovite to pitanje.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, koja je relevantnost ovog pitanja? Da li možete da nam malo pomognete u vezi sa tim?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Iz sledećeg pitanja meni je potrebno da čujem da li je svedok kazao da su se srpske kuće nalazile na jednom kraju sela i da je među njima bilo albanskih kuća.

To je rekao juče, danas je malo objasnio, pa je rekao da je oko srpskih kuća, da su bile albanske kuće. Ja sam ga pitao da li je među tim srpskim kućama bilo i albanskih kuća, on je odgovorio "da". Mene sad interesuje, van tog kruga koji je obuhvatao srpske kuće, tamo gde su pretežno bili, da li je tamo bilo srpskih kuća između albanskih kuća?

SUDIJA MEJ: A moje pitanje vama je bilo koja je relevantnost svega ovoga? Jer vi treba da nam pomognete u ovom slučaju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Sudijo Mej (May), moramo da nastavimo sa pitanjima da bi se to razumelo.

SUDIJA MEJ: Ne. Ne, ne objasnite nam zašto postavljate ta pitanja, koji je cilj?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Postavljam ovo pitanje u vezi sa delovima belih platana koji su bili isticali na srpskim kućama, u vezi sa onim što je on rekao juče. U vezi s tim moram da pitam ovo što sam prethodno pitao, da bih pitao ono, svedok juče kazao u vezi s tim platnom koje je okvalifikovao kao izraz fašizma i fašističkog genocida. Eto zbog toga.

SUDIJA MEJ: Postavite pitanje u vezi sa belim tkaninama. Pa ćemo onda nastaviti.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: On je rekao da su srpske porodice obeležile svoje kuće istakavši bele komade platna i rekao je da je to bio izraz fašizma, odnosno fašističke nastrojenosti Srba. Ja pitam da li je to razlog ili je moguće da su Srbi okačili ta bela platna na svoje kuće zbog toga da bi možda pokazali iz kojih se kuća ne puca?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, to nije tačno, to nije istina. Ono što se krilo iza belih tkanina je da takve kuće ne treba napadati, da na njih ne treba pucati. Jer tamo je bilo ljudi koji nisu upoznati sa terenom i iz čistog neznanja su mogli da pucaju i na srpske kuće, go-

vorim o njihovim vojnicima i zbog toga su oni okačili ta bela platna na vrata. To su sami Srbi okačili i to iz određenih razloga koje sam upravo objasnio.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Da li je belo platno uvek znak predaje?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Pa ako, tokom rata belo platno može biti znak predaje no, u ovom slučaju, tu su bile prisutne srpske snage u čitavom selu i te srpske tkanine su označavale srpske kuće da se razlikuju od albanskih kuća, dakle kako ne njih ne bi pucale srpske snage, srpski vojnici. Oni su pucali samo na albanske kuće koje nisu imale ta bela platna. Dakle, to je suština tog pitanja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li je to mogao da bude znak isto tako da u tim kućama sa belim zastavama nema pripadnika OVK-a?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, to je bio jedini znak da te kuće pripadaju Srbima. To je sve, to nema nikakve veze sa UČK jer u protivnom, odnosno, sve ostale kuće sem tih kuća sa belim zastavama bile su albanske.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo me interesuje još jedno u vezi tog pitanja, pa ću to da dalje ostavim, a to je da li je na tim belim platnima bilo kakvog znaka, da li je bilo kakvog znaka na tim zastavama?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Na osnovu fašističkih metoda znam da su oni koristili metod da razdvoje jedne kuće od drugih kuća.

SUDIJA MEJ: Molim vas, koncentrišite se na pitanje. Da li je bilo bilo kakvih znakova na tim tkaninama? Ako je bilo, recite nam.

SVEDOK ŠABANI: Ne, radilo se o običnom belom platnu koje je bilo okačeno na vrata. To sam i rekao, dakle, obično belo platno, to je ono što sam ja video, samo to. Moja kuća je bila na određenoj udaljenosti od tih kuća. Ja iz svoje kuće nisam mogao da vidim da li je bilo nekih posebnih znakova na toj beloj tkanini.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Gospodine Šabani, onda ste stigli, kao što ste govorili ovde juče i danas, u selo Donja Stubla. Da li tamo uopšte nije bilo srpskih snaga ni policajaca?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Kada smo otišli u Donju Stublu, u određenim trenucima nije bilo vojske, no kad smo mi otišli tamo stigla je srpska vojska, srpska policija. Oni su se pojavili tamo kako bi nadzirali tu čitavu situaciju, kako bi videli šta se dešava i to iz vlastitog interesa koji je samo njima poznat.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas molim, vi ćete da objasnite u tom iskazu koji ste dali istražiteljima, vi ste doslovce kazali, prvo čitam: „Tamo nije bilo srpskih snaga ni policajaca“, prvo to, pa ste onda rekli, na sledećoj stranici „Srpske snage nikad nisu dolazile u Stublu“...

SUDIJA MEJ: Mislim da bi trebalo da nastavite sa čitanjem.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: „Policija je odlazila samo u Gornju Stublu, ali ne tamo gde su oni bili“ i dalje, dole još imate na jednom mestu: „Vojska i policija nisu uopšte dolazile u Donju Stublu“, evo ga to je prvi, drugi, treći, četvrti pasus i peti pasus na toj strani u petom pasusu. Znači četiri puta je ponovio, a zadnji peti je doslovce kazao: „Vojska i policija nisu uopšte dolazile u Donju Stublu“. Oni su bili punih pet nedelja, a da vojska uopšte nije dolazila. Evo peti pasus, molim vas. To je četvrti put ponovio, decidirano.

SUDIJA MEJ: Da, da, postavite pitanje.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: U vezi svega ovoga jeste, on je juče rekao da je to bio koncentracioni logor, to mesto gde su oni bili potpuno bezbedni i da vojska nije dolazila toliko vremena, koliko nije dolazila, pet nedelja i odakle su potpuno sami otišli bez ikakve pratnje. On je juče rekao da je to bio koncentracioni logor. To ranije nije spominjao, zašto je to rekao ako vojske i policije uopšte nije bilo niti je dolazila? Samo to ako može da objasni.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Srpska vojska i policija su bile oko sela, drugim rečima, sve srpske snage su nadzirale situaciju sa okolnih brda oko Stuble. Oni su posmatrali stanovništvo i oni su u bilo kom trenutku mogli da deluju, oni su znali kada će to tačno i učiniti. Čitavo područje je bilo opkoljeno srpskim snagama.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam za ono samo što ste vi videli, za ono što ste vi kazali. Ovo sada može da bude nešto što je možda tako, ali to vi tako niste kazali i nigde niste videli da je bilo ijednog policajca ili vojnika, tako ste kazali, tako ste uostalom na neki način govorili i u ova dva dana.

SUDIJA KVON: Oprostite, gospodine Tapušковиću, ovo što je svedok upravo rekao to stoji u njegovoj izjavi, evo upravo sam primetio to: „Oni su samo gledali koliko ljudi ima u Donjoj Stubli i u okolini i radilo se o vojnim snagama okolo sela. Međutim, oni nikada nisu ušli u samo selo.” On je to rekao u izjavi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ja sam propustio, sudijo Kvon, malo pre mogućnost da su oni bili negde okolo sela, ali on je govorio o koncentracionim logorima, a oni su pet nedelja bili tu, a da nisu videli, oni nisu videli...

SUDIJA KVON: Da, postavite to pitanje. No, hteo sam samo da vas podsetim na ono što stoji u njegovoj izjavi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja se zahvaljujem i to je pitanje na kome ja dalje neću insistirati, to samo po sebi može da bude osnova za neko zaključivanje. Vi ste ovde takođe kazali da se na vas pucalo i da ste videli ono što ste rekli da ste videli, a vi ste u svom iskazu koji navodi, koji se nalazi pred sudijama na stranici 4 i 5 kazali: „Oni su pucali, ali nismo znali ni na koga pucaju niti da li su nas uopšte videli”.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Dok smo bežali, ja sam već rekao da su srpske snage pucale na nas iz daljine, a čitavo stanovništvo

koje je bilo tamo moglo je da čuje pucnjavu. Čulo je pucnjavu i ja sam to već izjavio. Bilo je i ranjenih.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja to ne osporavam, ja vas ne pitam to nego ste vi kazali „Oni su pucali, ali nismo znali na koga pucaju niti da li su nas uopšte videli“. A pucnjave je tu bilo sigurno, niko ne spori to, nego ne na vas niti znate na koga.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Mi nismo znali ko su oni, ali smo znali da srpske snage pucaju po civilnom stanovništvu. To je istina, ja sam o tome ranije govorio.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Juče ste isto tako kazali da je i vašoj grupi u kojoj ste vi bili oduzet novac. Je li tačno to?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Da. To je tačno. Dok smo se kretali prema Makedoniji jedna osoba koja je bila tamo zatražila je od nas da prikupimo novac, odnosno da nam se oduzme novac i rečeno je da će se taj novac koristiti u određene svrhe, no nije mi poznato u koje.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja ne tražim da mi vi pričate i kazujete ono što ste juče kazali. Ja sam samo hteo da proverim da li sam dobro čuo, a vi ste ranije kazali da: „Nisu tražili nikakav novac od naše grupe, ali sam kasnije čuo da su tražili od drugih grupa“. Ako ste kazali ranije, kad je bilo ispitivanje, to je bilo znatno ranije.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Tačno je da, što se tiče onih grupa koje su bile ispred nas, i onih koje su došle iza nas, tačno je da su njih pretresali i oduzimali stvari. To su radile srpske vojne snage.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam samo o onome što vi znate. Vi ste rekli da vama nisu, a da ste čuli kasnije da su drugi, je li tako? To što kažete čuli ste od drugih?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Naravno da ja nisam bio tamo sa ovim drugim grupama, no to je ono što su mi rekli članovi tih grupa.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi ste vojsku sreli, išli ste onim putevima, kako ste objasnili, niko vas nije pratio i prešli ste granicu. Kad ste vojsku videli, kad ste na vojsku naišli?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Vojsku sam video u naselju Ruštaj (Rrushtaj) u jednom delu naselja Ruštaj, sela Ruštaj, tu se vojska pojavila ispred nas. To je bilo oko dva sata, a granica je bila udaljena nekih deset kilometara odatle.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li ste neposredno pre prelaska granice videli kakvu vojsku?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Dakle, trebali smo preći još određeni put kako bismo stigli do granice.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li...

prevodioci: Moli se gospodin Tapušковиć da ponovi pitanje jer se poklopilo sa odgovorom svedoka.

SUDIJA MEJ: Molim vas, ponovite pitanje.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi ste ranije izjavili doslovce ovako, to je zadnji pasus vaše izjave: „U blizini mesta gde smo prešli u Makedoniju, u rovovima su bili vojnici. Niko nas nije zaustavio i ni na koga nismo naišli dok smo prelazili.“ A ovde ste govorili o tome da ste se plašili da ne sretnete vojsku da ne bi bili masakrirani. Ako to možete da objasnite. Prvo, da li je tačno ovo da ste u blizini mesta gde ste prešli u Makedoniju, da su u rovovima bili vojnici, „niko nas nije zaustavio i ni na kog nismo naišli dok smo prelazili“?

SUDIJA MEJ: Da li ste shvatili pitanje?

SVEDOK ŠABANI: Ne razumem pitanje.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, molim vas da preformulišete pitanje tako da ono bude kratko.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Teško je preformulisati ono što je sadržano u njegovoj izjavi u njegovom iskazu. On je izjavio, ja ga pitam da li je to tako, u blizini mesta gde smo prešli u Makedoniju u rovovima su bili...

SUDIJA MEJ: Iznesite pred svedoka samo kratak deo izjave, dakle jednu rečenicu, pa ga pitajte da li je to tačno?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi ste videli vojnike u rovovima neposredno pre prelaska granice.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Vojska je bila prisutna, ali mi nismo bili usredsređeni na to jer smo hteli da pređemo granicu. Bio je mrak. Nismo ih susreli, to naglašavam. Naša grupa nije bila zaustavljena, nas su zaustavili u selu Ruštaj, ali kada smo prelazili granicu, nisu nas zaustavili.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Niste doživeli pokolj? A čega ste se bojali kad sretnete vojsku, ja bih samo još to pitao.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Pa kao što se vidi, nisam bio žrtva jer bi me ubili, pa ne bih ni bio ovde.

TUŽILAC RAJNEFELD: Jedno administrativno pitanje. Da li bi mogao da se odredi broj za izjavu, odnosno da se obeleži kao dokazni predmet?

SUDIJA MEJ: Da.

sekretar: Dokazni predmet Tužilaštva broj 31.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC RAJNEFELD

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Hvala vam. Gospodine, tokom unakrsnog ispitivanja optuženi je spomenuo jedan incident u kome ste vi navodno bili blagajnik za finansijske usluge OVK. Vi ste odgo-

vorili da ste vi bili blagajnik nekog Obrazovnog fonda i priznali ste da ste odvedeni na ispitivanje i da vas je policija odvela na ispitivanje u vezi sa tim. Moje pitanje je da li je to mesto blagajnika imalo kakve veze sa OVK, onako kako je sugerisao optuženi?

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: Ne, to nije imalo nikakve veze sa OVK. To se ticalo isključivo humanitarnih stvari i obrazovnih svrha, dakle da se isplaćuju plate nastavnica.

TUŽILAC RAJNEFELD – PITANJE: Hvala vam.

SVEDOK ŠABANI – ODGOVOR: To je bila svrha.

TUŽILAC RAJNEFELD: Časni Sude, još jedna stvar. Tokom unakrsnog ispitivanja ovom svedoku je predloženo nešto za šta mi nemamo dokumenta, nemamo dokumenta u vezi sa tim. Mi nameravamo da pozovemo kasnije jednog svedoka koji će svedočiti i koji će na taj način to osporiti.

SUDIJA MEJ: U redu. Gospodine Šabani, vi ste ovim završili svoje svedočenje. Mi vam se zahvaljujemo što ste došli pred Međunarodni sud da svedočite, a sada možete otići.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Pre nego što se pozove sledeći svedok, njegovo ime se nalazi na disku koji smo dobili ovoga jutra, radi se o svedoku Kadriu (Sabit Kadriu). Očigledno je da je redosled svedoka promenjen, jer po prethodnom spisku trebali smo da čujemo svedoka pod brojem 15, Šakira (Tac Sakir). Optuženi mi je jutros izneo nekoliko komentara u vezi sa ovom promenom u redosledu, budući da se on pripremao za svedoka Šaćira dakle, da će on danas svedočiti. A promena u redosledu znači da on nije spreman za svedoka Kadriua.

SUDIJA MEJ: Na osnovu rezimea izgleda da će taj svedok dosta dugo svedočiti. Neće biti nepravda ako on počne sada sa glavnim svedočenjem. Optuženi neće odmah unakrsno ispitivati i moći će da se pripremi preko noći.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, teško je objasniti ovo pitanje. Mi ćemo danas ranije završiti, naravno, a ovaj svedok će i dalje svedočiti, i verovatno će svedočiti i sutra, tokom čitavog sutrašnjeg dana.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Da li želite još nešto da dodate, gospodine Kej?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ne. Unakrsno ispitivanje je...

prevodioci: Mikrofon, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ne. Unakrsno ispitivanje je zaista cilj, ako optuženi može da zadrži svoju poziciju. On još uvek nije svestan koliko će dugo biti ovaj svedok.

SUDIJA MEJ: Svedok će biti neko duže vreme. Zar ne, gospodine Najs (Nice)?

TUŽILAC NAJS: Ovo je bitan svedok, i mada činim sve da bih bio što kraći, izgleda mi da će to potrajati ne samo danas već i na sutrašnjoj glavnoj sesiji.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vi verovatno nećete unakrsno ispitivati ovog svedoka koji danas dolazi, izgleda da vi nećete verovatno započeti sve do petka, mada vi možete da krenete sutra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin je čuo moju konverzaciju sa predstavnikom registra koji sedi ispred vas. Ona mi je rekla, tokom prekida pre nekoliko momenata, da je promenjen redosled svedoka i ja sam reagovao na to kad mi je rekla... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)*... Nadam se da je Kadriu na vašoj listi. Kao što znate vrlo dobro, gospodo, od svih sredstava koja postoje, ja imam na raspolaganju telefon. To je moj jedini način da komuniciram. I ja mislim da je logično za mene i da očekujem da dobijem raspored za narednu nedelju bez ikakvih promena, bez obzira da li je to nešto što

suprotna strana želi ili ne. Ja sam u situaciji da dođem tako do relevantnih informacija. U situaciji kada ja nemam ništa na raspolaganju izuzev telefonske kabine u holu zatvora, bilo kakva promena rasporeda svedoka direktno mi onemogućava minimum sredstava da dođem do istine, uz sve poštovanje svedočenja i izjava vaših svedoka. Ja insistiram da mi bude prosleđen raspored svedoka najmanje nedelju dana ranije, kako bih mogao da delujem u skladu sa tim.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, optuženi je završio. On predstavlja sebe samog i zbog toga je, ako je redosled promenjen, to za njega mnogo komplikovanije nego u normalnom slučaju. Sada bez sumnje postoje dobri razlozi za ovu promenu. Ako to budete držali na umu, svedite sve promene na minimum.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što počnem da se bavim time kao urgentnom činjenicom, mogu li njegovi komentari koje je on izgovorio o zaštićenim svedocima da budu redigovani za javno emitovanje, molim.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Sa druge strane, mi imamo listu svedoka, i ona je, naravno, uvek osetljiva na promene u poslednjem minutu, ali on ima liste za čitav mesec, kao i izjave za čitanje. Mi činimo sve što možemo da bismo zabeležili momentalne promene svedočenja, kad god to možemo.

SUDIJA MEJ: Gospodin Tapušković nešto želi da kaže. Izvolite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što predemo na sledećeg svedoka, ja se izvinjavam.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Izvinjavam se. Samo u vezi sredstava koje optuženi ima na raspolaganju. Prijatelji suda nisu bili uspešni da mu obezbede pomoć. Bila je neuspešna akcija, ali ona će biti ponovo is-

punjena u mnogo jasnijim terminima, nadam se, u svim njenim argumentima. Možda bi bilo nešto što bi Pretresno veće moglo ekspeditivno i fer da odradi.

SUDIJA MEJ: Dobro. Potrebno nam je da razmotrimo šta Sekretarijat kaže o trenutnim dogovorima i ima li ikakve komentare, a u stvari mi ispunjavamo redosled danas, uzimajući u obzir i komentare Sekretarijata.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Zahvaljujem.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što ovaj svedok uđe, ja sam imao zahteve pripadnika medija koji kažu da su imali poteškoća u ispunjavanju kopija tačno spelovanim imenima svedoka, zato što oni ne mogu da uhvate pravo spelovanje samo iz pročitano g imena. Njih se to tiče i oni žele da budu profesionalni u onome što distribuiraju, a takođe ih jako zanima da imena ne budu pogrešno napisana. U slučaju poslednjih svedoka, jednog ili dva, njihova imena su teško čitljiva i teško prepoznatljiva. To meni ne izgleda, ako mogu tako reći, kao nerazumljiv zahtev. Jedini način koji je u optičaju je, ako ne učinimo išta od onog što smo predložili, da štampa dođe u Tužilaštvo i da traži one detalje koje smo uvek mi smatrali da treba da budu izvan štampe i Tužilaštva zbog očiglednih razloga. Može li to biti prihvatljivo za Pretresno veće da svedok koji je pozvan, da se njegovo ime izdvoji i stavi na projektor, jasno i ispravno spelovano, kako bi moglo biti tačno objavljeno u novinama?

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. U ovom slučaju, može li gospodin Sabit Kadriu (Sabit Kadriu) da uđe, molim.

SUDIJA MEJ: Odložićemo ispitivanje za 12.15.

TUŽILAC NAJS: Dok on ulazi, svedok upravo donosi...

SUDIJA MEJ: Gospodin Tapušковиć želi da iznese nešto. Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, smatram da treba da kažem samo ovoliko. Ova izmena reda svedoka duboko je principijelno pitanje. Ne može se bilo kome, a pre svega optuženom u danu u kome će jedan svedok da bude ispitan dostaviti informacija da će toga dana svedok biti ispitan. Mi moramo svi da obavimo svoju dužnost onoliko koliko možemo i umemo, i u ovoj situaciji, ukoliko čak ni amikusi ne znaju u kom će momentu koji svedok da bude ispitivan, nego onoga dana kada krene ispitivanje, onda mislim da se tu duboko vredi reći neka osnovna načela zagarantovana pravilima i Statutom (Statute). Ja vas molim da, i ako preskočimo danas to svi zajedno, da bismo omogućili rad suda, ubuduće to ne bi smelo da se događa.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, to nije pitanje principa. Princip je da suđenje treba da bude pravično, a to znači da optuženi treba da ima dovoljno vremena da pripremi svoje unakrsno ispitivanje i mi ćemo se za to pobrinuti. Hvala.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS: Dok se svedok uvodi, mogu li da podsetim Veće da on, odnosno da informišem Pretresno veće da on donosi čitav niz dokumenata na albanskom i na BHS-u. Mi smo uspeli da većinu tih dokumenata prevedemo, da obezbedimo barem nacrt prevoda, a možda jedan ili dva dokumenta su bez prevoda i molimo strpljenje u vezi s tim.

SUDIJA MEJ: Molim da svedok da svečanu izjavu.

SVEDOK KADRIU: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da poslužitelj stavi ovaj komad papira na grafoskop, ubuduće će to ime biti otkucano. Da li je vaše ime Sabit Kadriu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Kadriu, ja ću vam postaviti jedan niz pitanja i nadam se da ću na to dobiti vrlo kratke odgovore, da ili ne, da bismo mogli što brže da prođemo kroz redosled svedočenja. Možda bi bilo zgodno kad bi Pretresno veće imalo pred sobom kartu koja pokazuje Vučitrn (Vushtrri). Da li vi sada imate 41 godinu i po nacionalnosti ste kosovski Albanac, po veroispovesti musliman?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste proveli celi život u selu Brusnik (Brusnik) u opštini Vučitrn sa svojim roditeljima i devetoro braće i sestara?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je ijedan član vaše porodice imao veze sa OVK ili je bio pripadnik OVK?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, jedan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Kemail (Kemail Kadriu) koji je studirao u Tirani (Tirana). Nakon što je završio studije, nije mogao da se vrati i on je tamo učestvovao u OVK.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi 1990. godine postali član Saveta za ljudska prava (Keshilli per Mbrojten e te Drejtave dhe Lirive te Njerit) u Vučitrnu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi kasnije bili predsednik tog saveta?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, ja sam bio predsednik Saveta za ljudska prava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi u novije vreme radili kao pomoćnik predsednika Skupštine opštine?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi onda prestali da radite u Savetu za ljudska prava?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam nešto o svom obrazovanju, da li ste vi studirali na Univerzitetu u Prištini od 1979. do 1984. godine?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da pogledate kartu 10 dokaznog predmeta 4 da bismo se upoznali sa relevantnim mestima. Vučitrn se nalazi na severu Kosova, a na ovoj karti je prikazan u centru, u središnjem delu karte?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaše selo Brusnik je jugozapadno, pokažite nam to pokazivačem, molim vas. Možda nije na ekranu.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Evo, ovde je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada vas molimo da pokažete mesto na karti, onda to možete da uradite sa mesta na kom sedite. Ne morate ustajati. Želim da što brže prođemo kroz poslednji paragraf na stranici 1. Odgovorite samo sa da ili ne. Recite nam da li je Akademija nauka i umetnosti objavila Memorandum dva čoveka, Ilije Garašanina i Čubrilovića pre mnogo godina, tridesetih godina.

SUDIJA MEJ: Ja mislim da u najmanju ruku neko želi da traži...

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želim da se vratimo na 1981. godinu. Da li je tada objavljena enciklopedija Istorije naroda Jugoslavije i da li je ta enciklopedija bila značajna, odgovorite sa da ili ne kada je reč o održavanju interesa, jugoslovenskih interesa u odnosu na albanski narod?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U martu i aprilu 1981. godine da li je došlo do protesta studenata?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, to je bila situacija u kojoj je bilo protesta.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ima tu stvari za veštaka, ne može svedok da govori o stvarima koje su isključivo za stručnjake, eksperte. Ja mislim da bi se na ovaj način zaista krenulo pogrešnim putem. Svedok neka svedoči samo o stvarima o kojima zna.

SUDIJA MEJ: On nije ništa rekao o tome, on je samo pominjao demonstracije, koliko sam ja shvatio i on ne daje nikakvo veštačenje prilikom svog svedočenja. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi učestvovali u tim demonstracijama?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, učestvovao sam zato što smo bili nezadovoljni. Došlo je do nezadovoljstva koje je izazvano upravo štampanjem jugoslovenske enciklopedije istorije naroda Jugoslavije. Moj narod koji je bio treći po veličini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Kadriu, znam da je teško, posebno kad se postave ovakve rezerve u odnosu na vaše svedočenje, ali da li biste mogli da odgovarate sa da ili ne? Dakle, vi ste učestvovali u studentskim demonstracijama. Još dva pitanja, samo sažeto. Šta se desilo sa ljudima koji su protestovali, kakve su bile posledice za neke od njih?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Tokom ovih demonstracija mi nismo tražili ništa drugo osim da Kosovo bude republika sa istim sta-

tusom koje su imale ostale republike u federativnoj republici Jugoslaviji. Demonstracije su se nastavile 31. marta i 1. i 2. aprila završile su se maltretiranjima, u nekim slučajevima i ubistvima onih koji su učestvovali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko ili koja grupa ili organizacija je kontrolisala ili pokušavala da uguši ove demonstracije?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: To je bila jugoslovenska Vlada koja je angažovala kompletan državni aparat na Kosovu, uključujući i snage iz Srbije i ostatka Jugoslavije koje su im došle u pomoć.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je učestvovala i vojska?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: To su bile uglavnom specijalne jedinice, ali u određenim slučajevima je bilo pokušaja pokreta jugoslovenske vojske koji nisu uspeli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se vi vratili sa svojih studija u selo Brusnik?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Nakon što sam završio sa svojim studijama, vratio sam se u svoje selo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste imali teškoća da pronadete posao u to vreme? Odgovorite sa da ili ne.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, imao sam teškoća.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste služili vojni rok između 1987. i 1988. godine?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se onda ponovo vratili u Brusnik gde ste počeli da radite kao albanski nastavnik u školi u Vučitrnu u decembru 1988. godine?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je bio etnički sastav te škole? Koliko je bilo učenika Albanaca, a koliko je bilo učenika Srba, otprilike?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Bilo je oko 2.700 učenika od čega je bilo oko 250 Srba.

SUDIJA MEJ: Ovo je pogodan trenutak za pauzu. Govorim u svoje ime i hteo bih da kažem da, kada je reč o optuženom i amikusima, bilo kakvo unakrsno ispitivanje o događajima koji su se desili pre 20 godina i kada je reč o ovom svedoku, biće ograničeno. Ovo je vrlo ograničeno sa stanovišta relevantnosti u vezi sa ovim suđenjem. Koliko ja mogu to da vidim, mislim da će unakrsno ispitivanje biti ograničeno po tom pitanju. Sada ćemo napraviti pauzu od 20 minuta. Ustanite, molim.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Kadriu, sa promenom statusa kosovske autonomije 1989. godine ili približno u to vreme, da li je došlo do organizovanja kosovskih Albanaca, da li je organizovan jedan pokret koji vam je poznat?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da. Došlo je do organizovanja jednog sveopšteg pokreta kojem su se pridružili manjine, studenti, narod, svi, da iskažu svoje nezadovoljstvo koje je bilo jako veliko.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nisam baš najspretnije postavio pitanje, moja greška. Da li je došlo do kretanja stanovništva u jednom ili drugom pravcu ili možda u oba pravca za koji znate?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, došlo je do kretanja stanovništva iz Prištine u pravcu Mitrovice (Mitrovica). Svi ljudi su ustali u znak revolta zbog izmene Ustava Kosova, studenti, narod, uopšte svi su se organizovali, krenuli prema Prištini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rečeno mi je da pitanjima ne upadam u vaše odgovore tako da ne mogu da me prevedu. Da li je bilo kretanja Srba unutar Kosova za koje biste znali?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: U to vreme, govorim o Vučitrnu, u selu Priluzje (Prilluzhe), zbog tog nezadovoljstva, srpsko stanovništvo tog sela se podiglo i proteralo albanske učenike iz škola i mislim da je to bio prvi znak odvajanja učenika Albanaca od učenika Srba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam za to. Recite nam kuda su otišli ti učenici iz Priluzja koji su izbačeni iz tih škola?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Albanski učenici koji su izbačeni iz škola su išli u Donje Stanovce (Stanovc e Poshtem), u školu tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Priluzje se može videti na istoj ovoj karti, istočno od sela u kojem živi ovaj svedok. Da se vratimo ponovo na kretanje stanovništva, uopšteno govoreći. Da li je bilo useljavanja Srba na Kosovo u to vreme ili je bilo u bilo kom trenutku za koje biste vi znali?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Tokom 1987. i 1989. godine, ja sam bio vojnik, služio sam vojni rok i dobro se sećam kad je optuženi došao na vlast, bilo je pokreta Srba ne samo u Priluzju već i u drugim mestima Kosova. Došlo je do ekstenzivnih pokreta tokom kojih su žene koje su korištene u tim pokretima tražile ostavku Fadilja Hodže (Fadil Hoxha), mislim da je to bilo 1987. ili 1988. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na kraju kad je reč o ovoj temi, ne želim da se predugo na njoj zadržavamo, da li se sećate nekih pokreta u vezi sa selom Velika Reka (Velikoreke) koje se nalazi istočno od Brusnika, s druge strane železničke pruge?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: U to vreme, a posebno nakon rata u Hrvatskoj i Bosni, mada i ranije, građeno je jedno selo sa svim neophodnim objektima za život u Velikoj Reci i u tom selu se naselilo stanovništvo koje je napustilo Hrvatsku i Bosnu. Naselilo se u tom selu da bi se izmenio etnički sastav tog stanovništva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je došlo do nekog incidenta u školi ili školama i to incidenta sa nekim gasom? Ako jeste, da li nam možete reći datum i to objasniti u par rečenica?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, bio je incident. Do toga je došlo 1990. godine, mislim da je to bilo u aprilu, nisam sasvim siguran u datum. U to vreme naši učenici su otrovani, bilo je više od 250, ukupno 253 učenika koji su otrovani otrovnim gasom koji je upotrebljen u našoj školi i u drugim školama i to je bilo opštepoznato, to se može naći u svim sredstvima informisanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U to vreme, da li su albanska i srpska deca, albanski i srpski učenici išli u školu zajedno, da li je postojala nekakva segregacija?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: U to vreme direktor je bio Srbin. Srpski učenici, učenici srpske nacionalnosti su ujutru išli u škole, imali su časove ujutru, i u samo jednom delu škole, a paralelno s tim ujutru i posle podne je održavana nastava za učenike albanske nacionalnosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedan od dokumenata koji se na to odnosi je SK1, to je dokument koji nije preveden, a odnosi se na ovo, može se pogledati ako bilo ko želi da ga pogleda, a ja ću sada preći na Savet za ljudska prava. Već ste nam rekli nešto o tome. Da li je taj Savet osnovan 1990. godine? Mi znamo koji je bio vaš položaj. Koliko članova u Vučitrnu je imao ovaj savet?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Od samog početka bilo je 77 članova lokalnog ogranka Saveta za ljudska prava, saveta za Vučitrn, a kasnije se zbog straha i represalija broj članova smanjivao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva je bila svrha i funkcija saveta u Vučitrnu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Svrha i funkcija ovog saveta u Vučitrnu bila je da se objave u javnosti slučajevi nasilja koji su počinjeni nakon uskraćivanja autonomije Kosovu koja je uradila jugoslovenska vlada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi zbog toga radili istrage da biste došli do informacija i to redovno?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Nije mi jasno pitanje. Možete li ga ponoviti?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi redovno dobijali informacije o kršenju ljudskih prava?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, redovno sam to dobijao jer naši predstavnici koji su bili u selima i gradovima prikupljali su informacije i onda su dostavljali te informacije u Prištinu u centralu Saveća za ljudska prava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste mogli da zabeležite i kršenja ljudskih prava Srba, a ako niste, zašto niste?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: U to vreme nije bilo slučajeva nasilja nad Srbima. Međutim, u nekim slučajevima mi smo obavestavali Savet za zaštitu ljudskih prava i sloboda o tim slučajevima. Međutim, o nekim drugim slučajevima nismo bili u stanju da to uradimo, jer nam srpska policija nije dozvoljavala da dođemo na lice mesta zločina kako bismo saznali šta se desilo, tako da smo morali to da radimo na jedan, kako da kažem poluzvaničan, polupravni način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pređimo sad na kraj 1990. godine. Da li su albanski nastavnici tada primali platu, i ako nisu, objasnite šta se desilo?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Krajem 1990. godine albanski nastavnici su prestali da primaju plate. Mi smo tražili da se sastanemo sa direktorom Slobodanom Doknićem kako bismo saznali zašto ne primamo platu. Na početku, on nam je rekao da nećemo biti plaćeni i to zato što ne priznajemo Srbiju kao svoju državu. Onda smo ponovo otišli kod njega, sa nama je krenuo i jedan stariji profesor, ponovo smo se sastali sa direktorom i on je rekao da je on dobio takav nalog, takvo naređenje i da on mora da poštuje naređenja koja dolaze sa viših instanci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Slobodan Doknić je kasnije postao gradonačelnik, mi ćemo govoriti kasnije o njemu, da li je to tačno?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su učenici 1991. godine pratili zajedničku nastavu ili je pak bilo segregacije?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Septembra 1991. godine smo krenuli u školu kao što je bilo i uobičajeno, dakle krenuli smo 1. septembra, ali direktor Slobodan Doknić je zatražio od jednog čuvara da zatvori vrata i on nam je rekao: „Ovo više neće biti vaša škola.“ Mi smo pokušali da uđemo, ali nam nisu dozvolili, i onda smo mi krenuli sa protestom od tog dana. Održali smo protest 1. i 2. a zatim i 13. septembra, protest je bio tako velik, tako masovan da su se čak pojavili tu i roditelji đaka i oni su tražili da se škola vrati đacima, budući da su i oni dali doprinos za izgradnju te škole.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, preskočio sam jednu temu na koju ću se sada ukratko osvrnuti. Da li se sećate bilo čega što se desilo u martu 1991. godine ili maja 1991. godine vezano za nastavne objekte i nastavu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Mi smo bili prisiljeni da nastavu održavamo po kućama koje smo zvali kućne škole, kako bi naši đaci mogli da se obrazuju, jer živeći u Evropi mi smo smatrali da je tragedija da se nekome uskrati obrazovanje. No, obrazovanje u osnovnoj školi, nastava u osnovnoj školi je bila suspendovana, ne sećam se tačnog datuma, ali je to trajalo nekoliko meseci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Sad da se vratimo na demonstracije u mesecu septembru, odgovorite sa da ili sa ne. Da li je policija bila uključena u te demonstracije na bilo koji način?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da li govorite o demonstracijama od 22. septembra?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, mislim da ste spomenuli demonstracije 13. septembra.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, 13. septembra, da, tako je. Mi smo organizovali masovan protest, masovne demonstracije. Učestvovali su i đaci i roditelji. Međutim, policija je nasiljem rasturila taj

protest. Koristili su nasilje i prema đacima i prema roditeljima, a i prema nastavnicima i profesorima. Mnogi od njih su maltretirani, ja imam dokaze kako bih to potkrepio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi bili ranjeni na bilo koji način, povređeni?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, mene je policija pretukla, mene i još neke moje kolege, jer policija je tako brutalno intervenisala da đaci nisu mogli svi odjednom da odu, tako da smo mi postavili jedan zid zaštite ispred đaka, a onda su nas tukli po leđima, nas profesore koji smo hteli da zaštitimo đake.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, krenimo sada dalje. Vi ste spomenuli paralelnu nastavu, paralelno školovanje, da li je to bilo javno ili tajno?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Tajno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta se dešavalo sa profesorima zbog uspostave ovog paralelnog sistema školovanja?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Pa oni su upotrebili nezamislivo nasilje, ja čak ne mogu da vam objasnim kakvo nasilje su koristili u odnosu na nastavnike i na đake. Mi smo radili veoma teško kako bi đaci dalje mogli da pohađaju nastavu. Međutim, policija je veoma često intervenisala sve do 1997. godine, nastavnici su često hapšeni, pritvarani, a neki od njih su čak proveli vreme i u zatvoru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi ikada uhapšeni, a ako je odgovor da, onda koliko puta?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Sećam se da su mene više od sedam puta uhapsili, a bio sam osuđen na izdržavanje kazne u mitrovačkom zatvoru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na koliko dugo i zbog kog krivičnog dela?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Bio sam osuđen na 20 dana zatvora. Optužbe su obično bile toliko apsurdne da to ne možete čak ni da zamislite. Na primer, optuživali su nas da držimo tajnu nastavu,

tako je glasila optužba. Ja sam imao sva ta dokumenta, no nažalost ona su izgorela tokom rata. Nekad bi bili izvedeni pred sud, nekad bi bili osuđeni na zatvorsku kaznu, a nekad na novčanu kaznu, pa ako bismo platili mogli bismo da odemo, ako bi kazna bila 15 dana ili ispod 15 dana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Radi našeg zapisnika recite nam kog meseca, koje godine ste bili osuđeni na 20 dana zatvora?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, mogu da vam kažem. To je bilo maja meseca, ali oprostite, ne sećam se tačnog datuma.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je postojao još neki incident kada su izdavane određene potvrde ili diplome studentima u paralelnom sistemu i na kojem je stajalo u poglavlju Republika Kosovo?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Mi smo bili obavezni da to radimo, mi smo sami pravili te diplome koje smo davali studentima kako bismo ocenili njihov rad u školi. Ukoliko bi đake uhvatili sa tim potvrđama, tim diplomama, onda su oni bili izvrgnuti nasilju, a ponekad bi ih čak držali u policijskoj stanici. Ja sam lično bio uhapšen zbog toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A kada ste vi bili uhapšeni zbog tih potvrda i diploma? Izvinjavam se što sam vas prekinuo u pola rećenice.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Sećam se da sam bio uhapšen zajedno sa profesorom Džaferom Merovcijem (Xhafer Merovci), on je predavao francuski jezik. Oni su nas uhapsili pred očima naših đaka koji su bili veoma tužni jer su gledali kako nas policija odvodi. Onda kada smo došli u policijsku stanicu, krenuli su da nas saslušavaju, govorili su nam „Evo vidite šta radite, izdajete potvrde, diplome na kojima piše Republika Kosovo“. Onda su počeli da nas vređaju i da nas tuku. Nikada neću zaboraviti taj trenutak, čak su me udarili stolicom po leđima. Jedan me je držao, a drugi me je tukao. Čak su i ovog drugog profesora zlostavljali, a sledećeg dana, iako je bila subota, odveli su nas na sud i sud nam je izrekao kaznu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bih hteo da pređemo na vaš rad za ljudska prava, da se ne bavimo više vašim zanimanjem kao profesor. Da li ste vi, da li je policija intervenisala dok ste vi radili za Savet za ljudska prava?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, kao što sam i ranije rekao, barem u Vučitrnu. Mi smo radili na poluzakonit način, budući da su nas proganjali zbog naših aktivnosti, a 1997. godine neki od aktivista su bili uhapšeni, a i ja među njima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde ste bili kada ste bili uhapšeni i šta se desilo nakon hapšenja?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Bili smo u jednom kafiću u gradu, ako se dobro sećam, bio je to petak. Velike policijske snage su nas opkolile, mi smo tada pili čaj, to je tradicionalno piće u našem gradu, oni su nas povelili, odveli su nas u policijsku stanicu i tamo su počeli da nas saslušavaju, da nas isleđuju. A onda smo ja i jedan kolega koji je kasnije bio prinuđen da napusti Kosovo i koji i dan-danas živi u Švajcarskoj, oni su nas poslali na tri dana Službi državne bezbednosti gde su nas isleđivali o našim aktivnostima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam prvo koja vas je policija uhapsila?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Uhapsila nas je policija u uniformi, standardna policija u uniformi. Sećam se da je na njihovom čelu bio zamenik načelnika policije Ljubiša Simić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A ljudi koji su vas isleđivali, kojoj su policiji oni pripadali?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Ljudi koji su nas ispitivali, dakle koji su preuzeli sve to da tako kažem od civilne policije, dakle, ova tajna služba jedan od njih je bio Dušan Janjić i on je bio šef tajne policije i on nas je prisilio da govorimo o našem radu vezano za Savet za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U to vreme, da li je vaš savet već bio uspostavio kontakt sa ljudima iz nekih drugih zemalja, koji su bili zainteresovani za slučajeve kršenja ljudskih prava?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, mi smo imali česte kontakte sa njima, jer je u opštem interesu bila razmena informacija. U nekim slučajevima sela sa naše opštine su se graničila sa selima drugih opština, tako da smo mi razmenjivali informacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je tajna policija imala bilo kakve informacije o tim kontaktima sa ljudima iz drugih zemalja?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Kada su nas odveli u tajnu policiju kod Janjića, on je bio šef tajne policije i on je znao neke stvari jer nas je pitao o 1995. godini, odnosno imao je neke predstave, ideje o našem radu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste vi čuli za postojanje OVK kao određenog tela?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Ako se dobro sećam, mislim da je to bilo 1991. godine. Tada sam prvi put preko nekih novina saznao za stvaranje Oslobođilačke vojske Kosova.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A gde je prvi put organizovana OVK kao organizacija ili snaga? Kada?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Pa mislim da u početku se nije radilo o nekom organizovanom telu. Prvi put se pojavila novembra meseca, ne sećam se tačnog datuma, mislim da je to bilo novembra, pre početka rata. Dakle, javno se pojavila kao Oslobođilačka vojska Kosova.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to bilo u periodu pre početka rata i da li je počela sa kontrolom određenih područja?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Pa u stvari pretresi albanskih kuća su počeli još 1991. godine pa sve dok nije rat izbio. Nije postojala ni jedna jedina albanska kuća koja nije pretresena pod izgovorom traženja oružja. Onda nakon toga je usledilo hapšenje, pritvor, nasilje

i kojekakve optužbe. Ja se, kao predsednik Saveta, dobro sećam da je jednog dana MUP saslušao 17 do 18 osoba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li, ali to nije odgovor na pitanje koje sam vam ja postavio, ja sam vas pitao da li je u bilo kom trenutku OVK počela da kontroliše neka područja, dakle izvesno vreme pre početka rata?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: OVK je počela početkom 1998. godine da proširuje svoje aktivnosti i to na području Drenice.

TUŽILAC NAJS: U redu, sada ćemo preći na jednu temu, nemamo kartu za to, budući da ta karta nije usvojena kada su usvojene druge karte. Radi se o karti Srbice (Skenderaj), molim da se dodeli naredni broj ili neka to bude pod istim brojem kao i ostale karte, dakle 11, dokaznog predmeta 4. Potpuno sam u rukama Suda.

SUDIJA MEJ: Pa mislim da je bolje da to bude zajedno sa ostalim kartama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da, slažem se. Dakle, molim da se ova karta podeli. Dok se radi, hteo bih da kažem da znam da su amikusi zatražili kartu, ja moram reći da postoji dobra auto-karta Kosova i ja sam zatražio da se načini kopija te karte za sve učesnike. Ja ću se potruditi da se to dostavi, budući da karta nije prevelika. Karta Srbice je, u stvari karta Srbice leži jugozapadno od karte Vučitrna kojom smo se do sada koristili. Da, zapravo južno, no to će nam svedok reći. Gospodine Kadriu, recite nam o događaju koji se desio u Ćirezu (Qirez). Za prijatelje suda, referenca za kartu je K 8, nadam se da će vam to pomoći. A sada, gospodine Kadriu, hteo bih da nam kažete šta se desilo u Ćirezu i u Likošanima (Likoshane). Ovdje imamo sada kartu Srbice. Dakle, da li možete na ovoj karti da nađete Ćirez i Likošane, to je na desnoj strani karte, odmah iznad legende.

SUDIJA MEJ: Koje legende?

TUŽILAC NAJS: Legende u donjem desnom uglu. Ako idete gore tim putem doći ćete do Likošana, mada se teško vidi.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, našao sam, evo ovde se vidi Ćirez i Likošani, dakle to su dva susedna sela. Ali slova su veoma mala tako da je teško pročitati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to južno ili jugoistočno ili jugozapadno od mesta gde ste vi živeli?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Likošani su na jugozapadu od mog sela, a dele nas Bješka (Bjeshka) i Čičavica (Cicavice), ali vazдушnom linijom, ta sela su veoma blizu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da će nam jedna opšta karta, auto-karta biti od pomoći. Ja ću pokušati da je obezbedim što pre mogu. Gospodine Kadriu, da li je došlo do jednog događaja u Ćirezu i Likošanu negde u februaru 1998. godine, i ako jeste, možete li nam reći tačan datum?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, došlo je do jednog incidenta. Ako se dobro sećam, to je bio kraj februara, mora da je bio 28. februar, ujutru, nadam se da ne grešim u datumu, čuli smo pucnjavu i to artiljerijsku vatru kako dolazi iz pravca sela Ćirez. Neko je došao, ja sam spavao, neko je došao i rekao mi da se iz pravca Ćireza i Likošana čuje artiljerijska vatra. Ja sam izašao i čulo se ne samo u našem selu, već i u Vučitrnu, u gradu Vučitrnu koji je nekoliko kilometara udaljen od sela. Dolazila je uglavnom iz protivavionskog artiljerijskog oružja, ali čula se i druga vrsta artiljerijske vatre.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta ste vi uradili, kuda ste otišli i s kim ste otišli, recite nam kratko?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Kada smo čuli tu pucnjavu, pošto sam ja bio aktivista za zaštitu ljudskih prava, hteo sam da znam šta se dešava. Sa svojim bratom sam otišao u tom pravcu i čim smo stigli u selo Dubovac (Duboc) sreli smo se sa nekim ljudima koji su uspeli da pobegnu. To su bili uglavnom porodični ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na istoj karti, Dubovac se nalazi odmah iznad Ćireza s druge strane puta ili možda nešto više gore. Hvala vam. Dakle, otišli ste u Dubovac sa svojim bratom. Koga ste onda našli u tom selu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Kada smo stigli u Dubovac, sreli smo se sa nekim stanovnicima tih sela koji su uspeli da pobegnu, ne samo stanovnicima tih sela nego i okolnih sela i oni su nam rekli da je jugoslovenska vojska opkolila ta sela, posebno Ćirez i Likošane, a da su se te jedinice iz pravca Ćireza i Likošana kretale dalje, ali nisu znali kuda i nisu znali tačno šta se dešava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O kojim jedinicama je reč, o kojim grupama je reč, šta su vam rekli?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Bilo je jasno da je reč o vojsci, da vojska učestvuje u tome. Oni su bili u pozadini jer mogli smo da vidimo pokrete vojske svuda okolo, ali uglavnom su bile policijske snage te koje su, po mom mišljenju, došle da pomognu lokalnim snagama i te su policijske snage došle iz Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, policija i vojska, da li ste njih viđali i u drugim prilikama kada je reč o ovom događaju o kojem nam govorite?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Mogu vam reći da su tokom ove akcije učestvovala i dva helikoptera iz kojih se takođe pucalo, ali mogu da svedočim da je vojska učestvovala i u drugim akcijama, recimo 1998. godine, 22. septembra 1998. godine u području Čičavice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moje pitanje je bilo opšte prirode, ako nam kažete, kao što ste već rekli, da ste videli da su policija i vojska bile zajedno u ovoj operaciji, da li je to bila jedina prilika u kojoj ste videli da policija i vojska deluju zajedno ili je bilo i drugih situacija?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: U većini slučajeva velikih intervencija, to je rađeno koordinirano između policijskih i vojnih snaga, kao što je bio slučaj 22. septembra i u drugim slučajevima

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što idemo dalje od 28. februara, da li je bilo informacija o srpskim žrtvama tom prilikom, da li ste vi dobili informacije?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, sećam se da negde u Drenici, u području Drenice su policijske snage došle da pretraže kuću osobe čije ime ne znam, jer su to udaljena sela. Kada su otišli tamo, primenili su nasilje i vlasnik kuće je pucao u samoodbrani na srpske snage, ali ne mogu vam reći da li je bilo žrtava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledećeg dana, dakle dan nakon vaše prve posete selu Dubovac, da li ste se vratili sledećeg dana i ako jeste, šta ste videli? Imajte na umu da budete što koncizniji u iznošenju svoje priče Pretresnom veću.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, ja sam hteo da odem tamo lično i vidim šta se desilo jer prethodnog dana nije bilo jasno šta se desilo. Međutim, kod moje kuće, jedna gospođa, aktivistkinja Humanitarnog fonda čije sedište je bilo u Prištini, ali je centar bio u Beogradu, a lokalna kancelarija je bila u Prištinu, ona je došla da me poseti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram vas prekinuti. To nije vaša greška, ovo je za vas novo iskustvo, ovo svedočenje, ali nam to ne pomaže mnogo, gospodine Kadriu. Slušajte pažljivo pitanje. Pitanje je sledeće: kuda ste otišli i šta ste videli tog sledećeg dana? Samo nam to recite.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, otišli smo zajedno tamo. Otišli smo u Ćirez i Likošane. Videli smo da je bilo nekoliko žrtava u porodici Sejdiju (Sejdiu). Četvoro je ubijeno, ako ne grešim. Još dve osobe su ubijene iz sela Ćirez, i u Likošanu je bilo ubijenih ljudi, u Likošanu je takođe bilo žrtava, bilo je ukupno 12 žrtava i to žrtava koje su bile masakrirane iz porodice Ahmeti (Ahmeti), možda se tog slučaja sećate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je reč o te dve porodice koje su imale najviše žrtava, pored ostalih, da li ste vi lično videli leševe?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, sećam se da sam prvo otišao do porodice Sejdiu (Sejdiu) i odao sam počast tim studentima koji su ubijeni. Nedaleko od te kuće otišao sam do porodice Rukije (Rukije), tu je jedna žena ustreljena u glavu i to iz mitraljeza iz kog je pucano sa tenka. Ona je bila na prvom spratu svoje kuće i posmatrala šta se dešava i tu je pogođena i pola lobanje joj je razneseno. Kasnije, kada su odnesena tela porodice Ahmeti, kada ih je policija odnela, takođe smo videli ta tela i videli smo da su masakrirani i sahranili smo ih u centru sela Ćirez i Likošane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Rekli ste da je to bila porodica Ahmeti, koliko članova?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: 12 članova porodice Ahmeti. Mislim da ih je toliko bilo, samo su žene preživele. Svi ostali u porodici Ahmeti, svi muškarci sa izuzetkom jednog od sinova koji je radio u inostranstvu, svi ostali su pogubljeni. Svi su ustreljeni, samo je jedan preživeo, samo jedan muškarac u porodici je preživeo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Od svih ljudi o kojima ste sada govorili, da li je ijedna od tih osoba bila u uniformi u trenutku kada je ubijena i kada ste vi videli tela tih ljudi? Odgovorite sa da ili ne.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Ne, u to vreme nisam video nijednog.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste ih vi videli, da li je bilo ikakvih dokaza da je bilo ko od njih bio naoružan, da li je bilo oružja oko ubijenih ljudi ili bilo šta tome slično?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Ne, sahrana je bila velika, došli su ljudi sa svih strana, iz svih delova Kosova i tu su bili i predstavnici nevladinih organizacija. Mi smo napravili nekoliko fotografija i sve izveštaje smo poslali u centralu u Prištinu, a neki ljudi iz drugih opština su mi se pridružili i oni su takođe napravili fotografije i sve te fotografije smo odneli u centralu u Prištini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U domaćinstvu Ahmeti, kada ste videli leševe prilikom vaše posete, da li ste videli takođe velike lokve krvi i da li ste videli neke ostatke, ljudske ostatke?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Kada smo otišli zajedno sa predstavnikom Humanitarnog fonda, videli smo scenu, mesto gde su ljudi pogubljeni, gde su streljani. Tu je bilo nekog grmlja, ljudi su bili izbačeni iz kuća i ustreljeni su na tom mestu. Mogli smo jasno da vidimo krv, ne samo mi, svako je mogao da vidi krv. Nekoliko puta smo videli zube, kosti, i bilo je jasno da se teror protegao tokom cele noći.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U trenutku kada ste vi došli, da li su neka od tela već bila odnesena u bolnicu u Prištinu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Tačno je da mi nismo tamo našli tela, jer su tela odnesena u prištinsku bolnicu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi na kraju videli tela, da li možete opisati u kakvom ste ih stanju videli?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Sećam se da su tog dana tela donesena u prikolicama i koliko se sećam, neki od članova porodice Ahmeti su hteli da odu po tela u prištinsku bolnicu i doneli su ih. Mi smo morali brzo da napravimo fotografije tih tela i primetili smo da je većina tela unakažena, bili su u užasnom stanju, genitalije su im bile odsečene i moglo se to sve videti na fotografijama koje se nalaze u Savetu za ljudska prava u Prištini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi te fotografije nemamo ovde, ako neko želi, mi možemo pokušati da ih nabavimo. Možemo li sada preći na incident do koga je došlo nešto kasnije, otprilike u istom tom mesecu, otprilike u isto to vreme, a odnosi se na porodicu Jašari (Jashari). Možete li nam nešto reći o tome?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, nekoliko dana kasnije na isti način ujutro, porodica Jašari koja živi u Prekazu (Prekazi), i njihova porodična kuća je bila opkoljena i na isti način, čuli smo pucnjavu u pravcu te kuće. Kako smo kasnije saznali, to je bila teška artiljerijska vatra, eksplozije i shvatili smo da se negde nešto događa i da su srpske snage opkolile tu kuću.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se Prekaz nalazi severoistočno od Srbice na ovoj karti? Hvala vam. Hvala. Dakle, to je jugoistočno?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, ovde je Prekaz.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, počeli ste da pričate o tome da ste saznali da su kuću opkolile srpske snage. Kroz ovaj incident možemo proći relativno brzo. Koliko je leševa nađeno na tom mestu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Zajedno sa još nekim aktivistima iz Vučitrna otišao sam tamo dan ili dva nakon što je došlo do tog incidenta. Kada su policijske snage donele tela ljudi koji su pogubljeni na brutalan način, to je bilo na mestu između Srbice i Poljance (Polac), i videli smo tu izložene leševe. To je jedno mesto gde se prodavao građevinski materijal. Mi smo napravili fotografije zajedno sa svojim kolegama iz Srbice, fotografije tih leševa. Svi su bili pogubljeni, žene, devojke, muškarci, bili su unakaženi, masakrirani. Imao sam nešto od tog materijala, ali deo tog materijala je izgoreo zajedno sa mojom kućom. Međutim, u Savetu za ljudska prava i slobode u Prištini se i dalje nalaze te fotografije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na one koji su preživeli, da li još uvek ima članova porodice Jašari (Jashari) koji se vode kao nestali? Ako ima, koliko?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, pored leševa koji su tamo bili izloženi ne znam kakva je sudbina porodice Sadika Jašarija (Sadik Jashari). Neki od rođaka i članova porodice su otišli u policijsku stanicu u Mitrovici, jer Srbica je deo Mitrovice. Oni su pitali, tražili su od policije da im pomogne da saznaju kakva je sudbina porodice Sadika Jašarija i otišli su na mesto na kome je došlo do ovog incidenta. Ovo sve govorim na osnovu onoga što mi je ispričao jedan očevidac, a tom očevicu nije bilo dozvoljeno da sam ode na to mesto u kojem je došlo do incidenta da bi video šta se desilo. Tako da mi ni do danas ne znamo šta se desilo, mi ni do danas ne znamo šta se desilo nekim članovima porodice Sadika Jašarija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li nam možete reći koliko je ukupno tela pronađeno, odnosno koliko tela ste vi videli vezano za ovaj masakr?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: U Prekazu su postojale neke otvorene jame, jer su se ljudi nadali da će se jednog dana možda vratiti, kako bi ih sahranili tamo. Bilo je otprilike 60 tela izloženih na tom mestu koje sam spomenuo, gde se prodavao građevinski materijal. Ne sećam se tačno koliko je bilo tela.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao posledica ovih događaja ili možda iz nekih drugih razloga, da li su ljudi krenuli da napuštaju područje Drenice?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, došlo je do masovnog kretanja stanovništva sa područja Drenice. Većina njih je išla u pravcu Vučitrna, jer je to ipak tada bilo bezbednije mesto. Put prolazi pored sela, pored mog sela i mi smo videli znatan broj ljudi koji se smestio u opštini Vučitrn, i mi smo onda vodili evidenciju tog raseljenog stanovništva, dakle, koje je raseljeno zbog onoga što se desilo u Prekazu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se vodila neka evidencija o izbeglicama i da li vi možete da predočite takav jedan dokument?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: U to vreme centrala Crvenog krsta je bila zainteresovana za te brojke. Mi nismo mogli sve sami da obavljamo, tako da je ta organizacija načinila spisak i oni su nas obavestavali o broju ljudi koji su se tu naseljavali. Međutim, radilo se o kratkom spisku jer nisu svi bili evidentirani. Radi se o dokumentu koji pokazuje samo početak raseljavanja tih ljudi. Bilo je veoma teško evidentirati svaku pojedinačnu osobu koja je zbog odmazde i pritiska napuštala svoj dom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovaj dokument koji nam je predočio svedok ima nešto napisano rukopisom rukom na poledini, to nije prevedeno. No, dobićemo nacrt prevoda, ja bih zamolio da se original na trenutak stavi na grafoskop, kako bi se to videlo na monitorima, a nakon toga zamolio bih da se original da svedoku, a da se nacrt prevoda stavi na grafoskop. Dakle, molim dajte sada ovaj dokument svedoku, a nacrt prevoda stavite na grafoskop. Da li ovde stoji „Evidencija broja albanskih izbeglica koji su se sklonili u opštinu Vučitrn nakon masakra od strane srpske policije i vojske u Dreni-

ci", a zatim po broju, da li se navode, odnosno da li broj pokazuje broj izbeglica po selima? Da li je to tačno?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, to je tačno. Crveni krst je bio uključen u evidenciju raseljenih ljudi, međutim, bilo je veoma teško zabeležiti ime svake osobe, jer su se ljudi kretali, a takođe je bio pojačan broj snaga na tom području. Dakle, ovo je samo uzorak tih ljudi koji su bili raseljeni. Tu takođe imamo ime doktora Ismeta Šaćirija (Ismet Shaqiri) koji je bio predsednik te organizacije i koji mi je dostavljao te informacije. Meni je žao što je ta dokumentacija spaljena i što više ne postoji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: No, u svakom slučaju, ako pogledamo imena gradova i sela i ako pogledamo broj izbeglica, da li to znači da su izbeglice došle u to mesto ili da su došle iz tog mesta? Recimo za Vučitrn, to je očigledno, to je mesto gde su te izbeglice došle, zar ne?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, Vučitrn je grad, a izbeglice su se takođe smestile i u selima oko Vučitrna, a sve se to radi o opštini Vučitrn, dakle, od sela Ošljane (Oshlan) pa nadalje, oni su se tamo bili sklonili. Na kraju spiska imamo ukupan broj ljudi koji je bio evakusan i koji je napustio svoje domove.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, koja je udaljenost između Drenice i Vučitrna, dakle, tamo gde su se izbeglice sklonile?

SVEDOK KADRIU: Od Prekaza, od sela Prekaze do Vučitrna ima, otprilike, 16, 17 kilometara.

SUDIJA MEJ: A Drenica, Drenica je područje, radi se o području, ne o gradu. Da li je tako?

SVEDOK KADRIU: Da. Da, to je područje Drenica, tako se zove.

SUDIJA ROBINSON: A kako je došlo do toga da se oni smeste u Vučitrn, da tamo zatraže zaštitu?

SVEDOK KADRIU: Bilo je ljudi starih i bolesnih, bilo je žena sa decom. Oni su napustili svoje domove i zato smo im mi pružili utočište. Bilo je normalno da se radi sa ljudima koji su morali da napuste svoje domove zbog granatiranja.

SUDIJA ROBINSON: Dakle, nije bilo napada na Vučitrn?

SVEDOK KADRIU: Ne, tada nije bilo napada na Vučitrn.

SUDIJA ROBINSON: U redu, hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje. Mi znamo da je vaše selo bilo u blizini Vučitrna. U proleće 1998. godine, da li ste приметili da ima vojske na području vašeg sela?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: 1998. godine, sećam se, nisam siguran koji je bio tačan datum, ali se sećam da su došle srpske vojne snage i da su osnovali svoj logor u našem selu. To je bilo pošumljeno područje i dakle, došli su tu i napravili kamp. Oni su u stvari krenuli da se prebacuju iz kasarne u Vučitrnu u naše selo.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što nastavimo, da li možete da mi kažete koji broj će nositi prethodni dokument?

sekretar: Dokazni predmet Tužilaštva broj 32.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U junu, julu 1998. godine, da li je došlo do sukoba na istom tom području Drenice između OVK i srpskih snaga?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, tačno je da se sukob širio i da je postojao pružani sukob između snaga UČK i srpskih snaga. Artiljerijska paljba se mogla čuti sa razdaljine od nekoliko kilometara, od Stavlja (Stavall) do Vučitrna. Radi se o udaljenosti od više kilometara, ali ne znam tačno koliko. Radilo se o veoma oštrom sukobu, a posledica je bila raseljavanje stanovništva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda biste mogli to da nam pokažete i na karti. Taj sukob, da li je u odnosu na vaše selo bio prema severu, jugu, istoku ili zapadu?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Što se tiče našeg sela, čim se vojska tamo rasporedila, nekoliko dana nakon toga dakle, nakon što su oni čvrsto zauzeli to područje, oni su počeli da granatiraju područje Čičavice. Dakle, granatiralo se u tom pravcu i to dva do tri puta dnevno, a granate su u stvari preletale preko našeg sela, preko naših kuća koje su se nalazile tu na tom području. Granate su padale negde u pravcu prema Drenici, teško je utvrditi tačno gde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Područje Čičavice, to je planina, zar ne?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, to je planina, to je u stvari planinsko područje, brdovito područje koje se proteže od juga prema severozapadu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li biste mogli da pokažete to planinsko područje na kartama? Ako možete, molim vas učinite to, a ako ne u redu. Možete koristiti ove karte, i kartu Srbice i kartu Vučitrna.

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Evo, to je to područje Čičavice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao posledica te aktivnosti, da li je došlo do velikog, da li je veliki broj ljudi izbegao?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Da, u stvari, u ovom slučaju je došlo do najvećeg raseljavanja ljudi, iseljavanja najvećih razmera. Stanovnici sa područja Drenice su počeli da se kreću ka Vučitrnu i broj pridošlih ljudi je bio ogroman. U to vreme je takođe dolazilo do smrtnih slučajeva, umrla je jedna beba od osam meseci i ta beba je bila sahranjena u našem selu. Umrla je zbog visokih temperatura, zbog prašine, to dete je umrlo odmah po dolasku u selo, te iste večeri.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko ljudi je bilo tom prilikom raseljeno?

SVEDOK KADRIU – ODGOVOR: Kretanje sa područja Drenice nije bilo samo ka Vučitrnu, budući da u Vučitrnu nije bilo dovoljno mesta za sve njih. Oni su takođe išli u pravcu Prištine. Rekao bih da se

radilo o oko 30.000 do 40.000 ljudi koji su napustili vlastite domove, mediji su koristili tu cifru.

SUDIJA MEJ: Ako je sad zgodan trenutak da prekinemo, pošto bih ja hteo nešto da kažem. Gospodine Kadriu, molim da se sutra vratite, budući da sada moramo da prekinemo sa radom. Dakle, molim vas da sutra budete ovde u devet sati ujutru, kako biste nastavili sa svedočenjem. Molim vas da imate na umu da tokom ove pauze i svih budućih pauza, da tokom tih pauza ni sa kim ne razgovarate o svom svedočenju sve dok se ono ne završi, a to uključuje i pripadnike Tužilaštva. No, pre nego što prekinemo sa radom, hteo bih da se osvrnem na zahtev optuženog, dakle, zahtev za privremeno puštanje na slobodu. Danas je objavljena odluka o tom pitanju i to u pismenoj formi. Pretresno veće odbacuje zahtev, rezimiram ono što je rečeno dakle, ovo nije odluka, odluka je u pisanoj formi a ovo je rezime. Pretresno veće ima na umu da razlozi optuženog koji navodi kao razloge za privremeno puštanje na slobodu su ti da mu se omogući da na adekvatan način priprema svoju odbranu. To je naravno njegovo pravo, dakle, da se na adekvatan način pripremi, da na adekvatan način pripremi svoju odbranu. Već su jasne poteškoće vezane za odbranu, budući da se sam brani no, budući da se to pravo može osigurati i drugim sredstvima, a ne samo privremenim puštanjem na slobodu, i budući da je suđenje već počelo, a da Pretresno veće nije uvereno da, ukoliko bi bio privremeno pušten na slobodu, da bi se pojavio na suđenju i da ne bi predstavljao opasnost po žrtve i svedoke, iz tih razloga Pretresno veće je odbacilo zahtev.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što prekinemo sa radom, postoji jedan video snimak o kome će govoriti ovaj svedok. Taj video snimak je veoma dug i ja nemam nameru da sve to puštam, već samo određeni deo. Možda bi bilo korisno za Pretresno veće, za prijatelje Suda i za optuženog da identifikujemo o kom video snimku se radi. Radi se o video snimku broj 13. Ja ću sutra zamoliti tehničku službu da pusti samo određene delove tog video snimka, kako bi to kratko trajalo.

SUDIJA MEJ: U redu, nastavljamo sutra u 9.00. Molim ustanite.